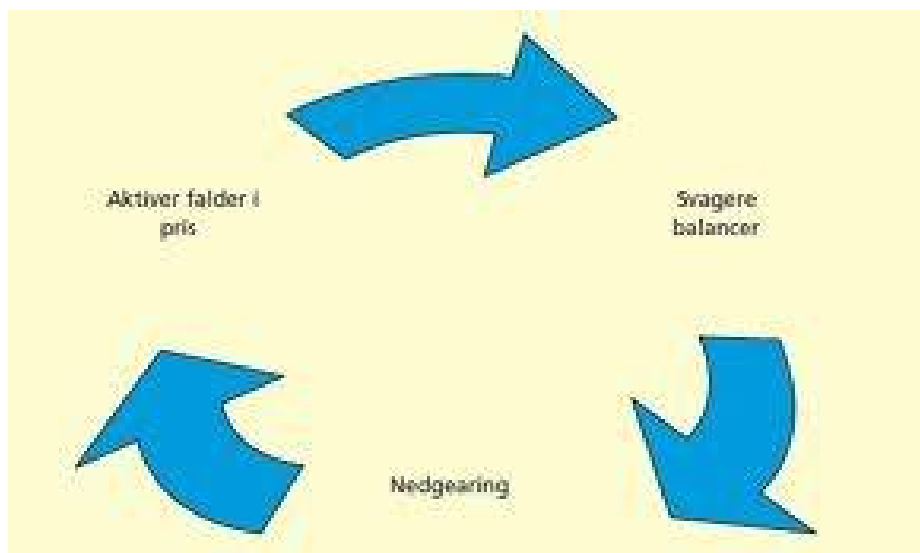

Samspeilet mellem nedskrivningsregler og kapitaldækningsregler i Danmark

Indhold

Del I.....	4
1.1 Indledning.....	4
1.2 Processtyringsfaktorer	5
1.2.1 Projektets formål.....	5
1.2.2 Problemstilling	7
1.2.4 Afgrænsning.....	8
1.2.5 Kildekritik.....	9
Del II.....	10
2.1 Gamle regnskabsregler.....	10
2.1.1 Kort gennemgang af ændringerne af de historiske regnskabsregler	10
2.1.2 Gennemgang af regnskabsreglerne vedrørende nedskrivningsprincipper som var gældende før 1. januar 2005.....	11
2.1.3 Hensigten med daværende regler fra forskellige synsvinkler.....	13
2.1.4 IASB.....	14
2.1.5 EU	15
2.1.6 Finanstilsynet	16
2.2 Nuværende regnskabsregler	18
2.2.1 Hvad består de nuværende regnskabsregler af.....	18
2.2.2 Hensigten med nuværende regler fra forskellige synsvinkler	20
2.2.3 Finanstilsynet	20
2.2.4 Pengeinstitutterne.....	20
2.3 Udspil til nye regnskabsregler.....	21
2.3.1 Expected loss-modellen.....	22
2.4 Gamle kapitaldækningsregler	23
2.4.1 Gennemgang af reglerne som var gældende før 2007.....	23
2.5 Nuværende kapitaldækningsregler.....	25
2.5.1 Hensigten med reglerne fra forskellige synsvinkler	27
2.5.2 BASEL	27

2.5.3 Dansk lovgivning.....	29
2.6 Udspil til nye kapitaldækningsregler.....	30
2.6.1 Hvilke fremtrædende forslag er der og hvad består de af	30
2.6.2 Hensigten med reglerne fra forskellige synsvinkler	34
2.6.3 BASEL	34
2.6.4 Finanstilsynet	35
3 Del III	36
3.1 Effekten af regelændringerne, samt foreslået ændringer af regnskabs- og kapitaldækningsreglerne ud fra teorien.....	36
3.1.1 Mod/pro- cyklikalitet.....	38
3.2 Effekten af ændringen af regnskabsreglerne i 2005 og kapitaldækningsreglerne i 2007 ud fra regnskabsanalyse.....	40
3.2.1 Hensættelser og nedskrivninger	40
3.2.2 Pengeinstitutternes resultater	43
3.2.3 Udlån og indlån	44
3.2.4 Solvens.....	48
3.2.5 Egenkapital.....	49
3.2.6 Gearing	50
3.2.7 Forrentning af egenkapital.....	51
3.2.8 Udbytte	52
3.3 Alt andet lige betragtning.....	55
3.3.1 Hypotese tendenser	56
3.3.2 Analyse af de 2 alternative tendenser.....	59
3.4 Effekten af ændringerne af regnskabsreglerne i 2005 ud fra interviews.....	62
Interviewskema:	62
4 Del IV	66
4.1 Konklusion	66
4.2 Perspektivering	68
6.0 Litteraturliste	69

Del I

1.1 Indledning

Samfundsøkonomi har haft bølgedale og bølgetoppe igennem de seneste mange hundrede år. Den første økonomiske boble betegnes af mange som "Tulipan-manien" i Holland i 1630'erne. Her opkøbte folk tulipaner i den tro, at priserne ville stige. Siden da har der været utallige økonomiske kriser, men der har også været gyldne år for økonomien¹.

I Danmark har der også været økonomiske kriser og gyldne økonomiske år. Hvis vi går tilbage i historien, så blev den første danske bank oprettet i 1736 ved navn Kurantbanken. Denne bank fik lov til at udstede banklån til 4 % i rente mod sikkerhed i værdipapirer, ædelmetaller eller varelagre. Der gik dog ikke lang tid inden den første krise opstod. Dengang blev staten tvunget til at hjælpe banken i 1745 og efterfølgende lave regulering for, hvordan en bank skulle drives².

Siden dengang har der været utallige kriser og bobler i verden og i Danmark. Stort set hver gang har kriserne medført nye reguleringer for finansverdenen.

De seneste store ændringer vedrørende den finansielle sektor i Danmark var i 2005, hvor pengeinstitutterne hidtil havde haft mulighed for at hensætte et tab på udlån efter forsigtighedsprincippet. Men fra 2005 blev det indført, at alle børsnoterede koncerner, herunder pengeinstitutter, skulle aflægge regnskab efter de internationale standarder udarbejdet af IASB, nemlig IAS'erne og IFRS'erne. For de pengeinstitutter, der ikke faldt ind under de internationale regler, var effekten den samme, da de danske regnskabsregler jf. Lov om finansiell virksomhed (LFV) blev justeret i en sådan grad, at de internationale og danske regnskabsprincipper og regler blev forenelige. Denne ændring gjorde, at pengeinstitutterne ikke længere havde mulighed for at hensætte efter forsigtighedsprincippet, men nu skulle hensætte i overensstemmelse med neutralitetsprincippet.

¹ http://da.wikipedia.org/wiki/%C3%98konomisk_boble

² <http://digitalebibl.homepage.dk/DANSKBANKHIST.html>

Ændringen gjorde at pengeinstitutterne de efterfølgende år hensatte markant lavere beløb, og pengeinstitutterne tilbageførte desuden store midler, hvilket gjorde, at pengeinstitutternes kapitalbuffer blev markant mindre, og staten fik nogle ekstra indtægter via ekstra skatter fra pengeinstitutterne. Dette var umiddelbart ikke noget problem, idet Danmark var i en højkonjunkturs periode. Det ændrede sig dog i 2008 med den nuværende finansielle krise, hvor verden fik dette årtusindes hidtil største finansielle krise.

Siden august 2009 har Europa-kommissionen, BASEL komiteen og IASB drøftet, hvorvidt det nuværende værdiansættelsesprincip skal ændres således, at det igen bliver muligt for pengeinstitutterne at hensætte tab på udlån på et tidligere tidspunkt end neutralitetsprincippet foreskriver.

Dette afgangprojekt behandler effekten af brugen af de internationale standarder frem for den danske lovgivning ved værdiansættelse af hensættelse til tab på debitorer under finanskrisen. Inspirationen hertil er opstået, da der i en længere periode har været debat i medierne om, hvorvidt ændringen, som blev gennemført i 2005, har været den mest hensigtsmæssige model for de danske pengeinstitutter, og om en ny ændring af reglerne er nødvendig.

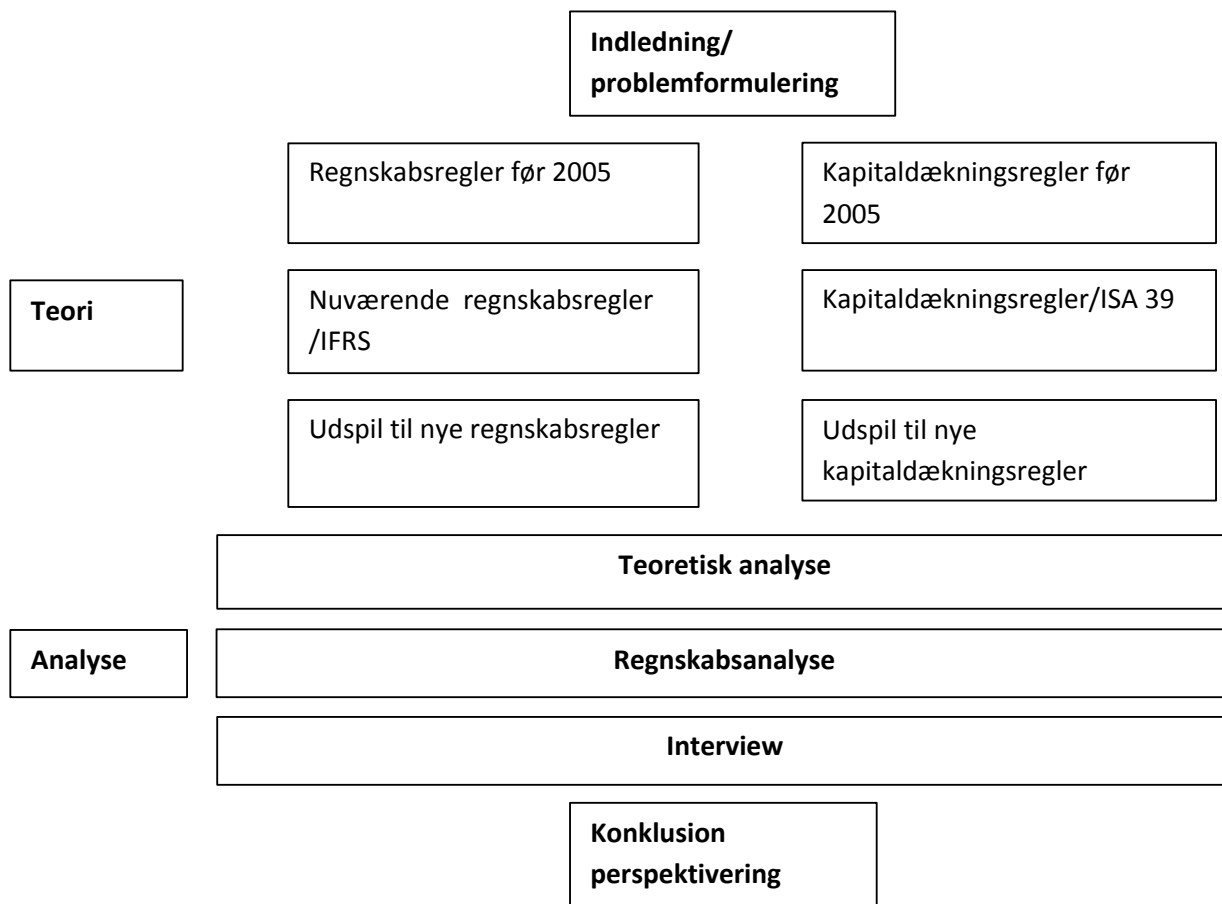
1.2 Processtyringsfaktorer

I dette afsnit redegøres for opgavens processtyringsfaktorer med det formål at give læseren et indblik i indholdet af denne opgave. Ifølge Ib Andersen (2006)³ er processtyringsfaktorerne de forhold, som under projektforløbet er bestemmende for, hvordan projektet konkret forløber. Disse faktorer er beskrevet jf. afsnit 1.2.2 Problemstilling, 1.2.3 Problemformulering, 1.2.4 Afgrænsning.

1.2.1 Projektets formål

Projektets formål er at anvende den viden, jeg har fået oparbejdet i forbindelse med HD Finansiell Rådgivning. Dette vil jeg belyse ved at dele projektet op i 4 grundelementer: Indledning, teori, analyse og konklusion. Denne opbygning beskrives i figuren nedenfor.

³ Andersen, Ib "Den Skinbarlige Virkelighed", 2006, side 40-44

Strukturen er anvendt for at skabe og illustrerer en "rød tråd" gennem hele projektet.

Efter Indledning og problemformulering, begynder jeg på den teoretiske del (Del II), hvor jeg vil begynde med at: 1) beskrive regnskabsreglerne før 2005. 2) beskrive regnskabsreglerne før 2005. 2) Beskrive de nuværende regler. 3) Indhente og beskrive de aktuelle og mest sandsynlige udspil til nye regnskabsregler. 4) Beskrive kapitaldækningsreglerne før 2005. 5) Beskrive de nuværende kapitaldækningsregler. 6) Indhente de aktuelle og mest sandsynlige udspil til nye kapitaldækningsregler. Dernæst vil jeg skrive videre i analysedelen (Del III), hvor jeg ud fra teorien vil analysere på, hvilken effekt ændringerne fra 2005 af regnskabsreglerne havde, samt ændringerne i 2005 på kapitaldækningsreglerne. Dernæst vil jeg ud fra regnskabsanalyse i årene omkring 2005 analysere på, om ændringerne kan ses og måles. Til slut i analysedelen vil jeg interviewe nogle fremtrædende personer i Danmarks erhvervsliv for at spørge, hvilke påvirkninger, de mener ændringerne af regnskabsreglerne og kapitaldækningsreglerne har haft. Jeg vil ligeledes interviewe de respektive personer om, hvad de mener af tiltag, der kan foretages for at forhindre, at der opstår en ny finansiell krise.

1.2.2 Problemstilling

Pengeinstitutterne i Danmark har siden 2005 hensat til tab på debitorer efter neutralitetsprincippet frem for forsigtighedsprincippet, efter det ved lov blev vedtaget, at de skulle aflægge regnskab efter de internationale standarder udarbejdet af IASB. De internationale standarder havde den betydning, at bankerne ikke uden videre kunne hensætte til forventede tab. Derimod skulle de nedskrive, hvis der forelå en objektiv indikation for tab. Den danske lovgivning på området, LFV, blev samtidig tilpasset, så de to regelsæt blev forenelige og mere sammenlignelige, hvorfor der gjaldt de samme regler for de børsnoterede koncerner og de mindre pengeinstitutter.

Denne ændring af regler for regnskabsaflæggelse har betydet, at pengeinstitutterne ikke længere kunne hensætte ligeså meget til fremtidige tab på deres udlån, som de kunne før. Kravene for hvornår indregningen kunne foretages var blevet skærpet, og det krævede nu en objektiv indikation på værdiforringelse før et forventet tab kunne indregnes i regnskabet. Samtidig oplevede et stort antal af pengeinstitutterne, at de måtte tilbageføre hensættelser for milliarder af kroner, da hensættelserne ikke længere kunne dokumenteres ud fra de nye gældende regler og retningslinjer.

1.2.3 Problemformulering

Danmark har de seneste år været igennem en af de største finansielle kriser de seneste 100 år, og krisen er måske ikke overstået endnu, selvom flere økonomer og politikere er begyndt at argumentere for dette. De er allerede i gang med at diskutere, hvordan man i fremtiden kan undgå finansielle kriser. Et af de parametre økonomerne og politikerne mener at kunne dreje på er, hvordan de finansielle institutter nedskriver.

Derfor vil jeg analysere om ændringen af nedskrivningsprincipperne i 2005 og kapitaldækningsreglerne i 2007 havde betydning for omfanget af den finansielle krise i Danmark, og om de foreslåede ændringer kan være med til at forhindre den næste krise.

I analysen vil jeg inddrage, hvad der ud fra teorien ville ske med pengeinstitutterne og den danske økonomi ved at ændre nedskrivningsmetoderne samt kapitaldækningsreglerne. Desuden vil jeg kigge på de præmisser, som lå til grund for ændringerne i 2005. Jeg vil desuden sammenligne og tolke på de danske pengeinstitutters regnskabs resultater i

årene omkring 2005, for at kunne konkludere hvilken indflydelse ændringerne af nedskrivningsmetoderne, samt kapitaldækningsreglerne har haft på de danske pengeinstitutter.

Jeg vil samtidig undersøge, hvilke effekter ændringen af nedskrivningsprincippet har haft ved at benytte nedskrivningsprincipperne før 2005 på regnskaber lavet senere end 2005.

For at analysere om ændringen af nedskrivningsprincipper kan være med til at forhindre den næste krise, vil jeg sammenligne de nuværende nedskrivningsprincipper med de foreslåede ændringer, samt inddrage finansielle eksperter og politikeres udsagn.

1.2.4 Afgrænsning

Opgaven har til formål at afklare om ændringer i kapitaldækningsregler og regnskabsændringer har haft indflydelse på den finansielle krise i Danmark, for ikke at opgaven bliver for bred, har jeg valgt at se bort fra at sammenligne de enkelte pengeinstitutter i Danmark med hinanden, samt sammenligne med nogle pengeinstitutter fra et andet EU-land.

Det er ikke kun pengeinstitutterne som er blevet påvirket af ændringerne vedrørende regnskabsprincipperne og kapitaldækningsreglerne, i opgaven vil der kun blive fokuseret på de danske pengeinstitutter.

De historiske ændringer i regnskabs- og kapitaldækningsreglerne, har en stor betydning for hvordan reglerne er i dag, jeg vil kun i periferien omtale historiske de historiske ændringer.

I de seneste år har der været stor fokus på hvilke udlånsporteføljer de danske pengeinstitutter har haft. Om det har været en stor ejendomsportefølje, landbrugsportefølje, mindre erhvervs-kunder, almindelige privatkunder osv. Det kunne være interessant at undersøge om ændringerne af regnskabs eller kapitaldækningsreglerne, havde indflydelse på hvilke porteføljer de enkelte pengeinstitutter havde. Dermed også hvor risikovillige pengeinstitutterne var.

1.2.5 Kildekritik

De kilder som primært vil blive brugt internet adresser til opgavens besvarelse, idet det ikke har kunnet lade sig gøre, at finde fyldestgørende faglitteratur, som kunne belyse emnet tilfredsstillende. De internetadresser, som vil blive anvendt, er primært officielle statsstyrede organisationer, hvorfor materialet herfra burde være troværdigt. Udover de officielle statsstyrede organisationer, er der brugt store og internationale virksomheders hjemmesider, som har stor mediebevågenhed. Dette er med til at gøre indholdet i deres hjemmesider troværdige.

Alle kilderne som vil blive brugt bliver desuden kretisk kigget på om indholdet er aktuelt og tidssvarende i forhold til opgavens emne.

Del II

2.1 Gamle regnskabsregler

I de næste afsnit vil jeg gennemgå regnskabsreglerne før 2005. Grunden til jeg vil gennemgå disse regler er for at prøve at forklare, hvorfor der var behov for nye regnskabsændringer og hvilken betydning hensigten med de nye tiltag var.

2.1.1 Kort gennemgang af ændringerne af de historiske regnskabsregler

I mange år har pengeinstitutterne i Danmark været underlagt regnskabsreglerne i Bank og sparekasseloven (BSL). Loven opstod i 1974 som led i en gennemgribende revision af bank og sparekasse området. Dette var første gang i Danmark, at der kom en fælles lovgivning for både banker, sparekasser og andelskasser.⁴

Bank og sparekasselovens kapitel 7 indeholder nogle bestemmelser om, at regnskab og revision gælder for alle banker, sparekasser og andelskasser. Loven har eksisteret indtil 1. januar 2005, hvor der kom en ny lovgivning til. Langt de fleste af regnskabsreglerne i BSL kom til via lovforslag i 1990: lov nr. 306 af 16. maj 1990. Reglerne havde altså fungeret i mange år uden ændringer. Grunden til der kom de mange nye regler i 1990, var den økonomiske krise Danmark oplevede i slutningen af 1980'erne.⁵

Til trods for at der i 1974 blev lavet en branchespecifik lovgivning, byggede BSL på Årsregnskabs loven (ÅRL), som i samme periode var gældende for øvrige virksomheders regnskabsaflæggelse. Forklaringen på at de to regelsæt ligner hinanden er, at de er bygget op omkring EU's 4. og 7. selskabsdirektiv.⁶

Reglerne i BSL er hyppigt blevet ændret, men siden 1990 har det kun været små ændringer. Eksempelvis kan nævnes de sidste ændringer i loven, som udsprang af lovbekendtgørelse nr. 1265 af 19.12.2003, som kun består af 9 paragraffer som "bare" beskriver de overordnede krav til årsregnskabet's indhold, samt definerer de grundlæggende principper for regnskabsudarbejdelsen. Der har ikke været ændringer for,

⁴ Bank og sparekasseloven med kommentar, side 242-285

⁵ Bank og sparekasseloven med kommentar, side 241

⁶ Bank og sparekasseloven med kommentar, side 241

hvordan pengeinstitutterne skulle værdiansætte deres aktiver og passiver.

Værdiansættelsen af aktiverne i de danske regler havde før 2005 været bygget meget op omkring de historiske kostpriser, mens udviklingen internationalt havde vendt sig mod mere værdibaserede regnskabsregler. Der har således været enighed om, at branchens regnskabsregler har haft behov for en grundlæggende modernisering, for at blive tilpasset international udvikling.⁷

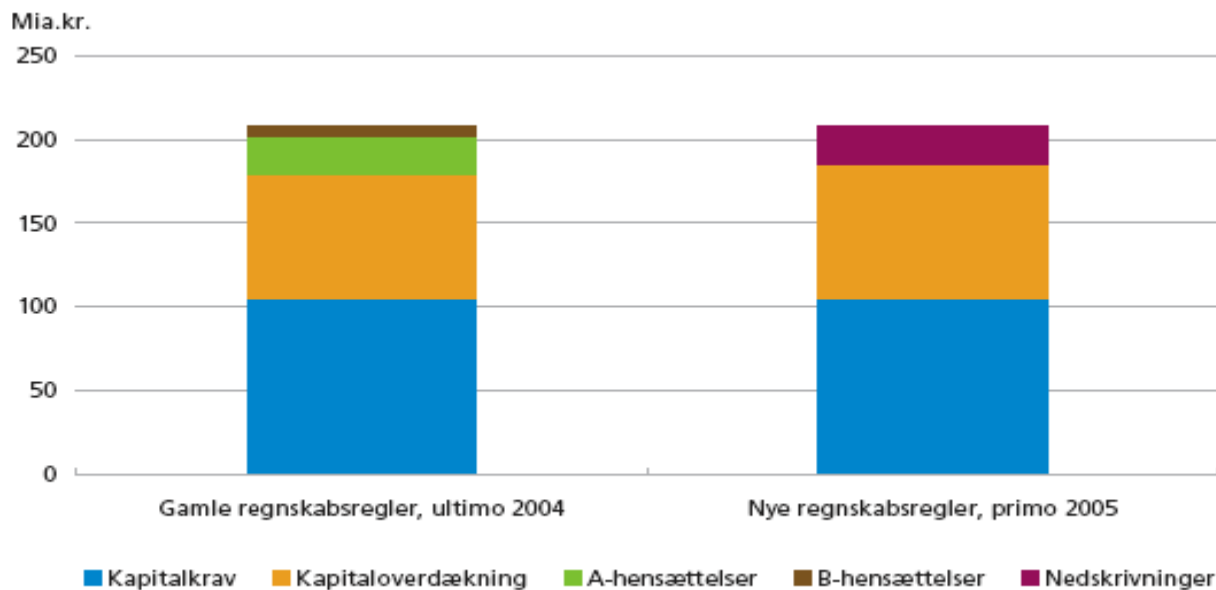
2.1.2 Gennemgang af regnskabsreglerne vedrørende nedskrivningsprincipper som var gældende før 1. januar 2005

Frem til 1. januar 2005 fremlagde de danske pengeinstitutter, som tidligere nævnt regnskaberne efter reglerne i BSL, som byggede på forsigtighedsprincippet. Efter dette regelsæt opdeles hvad der dengang hed hensættelser nu nedskrivninger. Hensættelserne blev delt op i A-hensættelser og B-hensættelser. B-hensættelserne var pengeinstitutternes hensættelser til tab, som var uundgåelige, mens A-hensættelserne var til nogle sandsynliggjorte tab⁸. Der var således forskel på de 2 typer hensættelser, hvor A-hensættelse udgjorde en form for ekstra buffer, som pengeinstitutterne kunne gøre brug af i dårlige tider. De blev foretaget på baggrund af udlån, som var tillagt en endnu ikke bekræftet usikkerhed, de byggede på subjektive vurderinger baseret på pengeinstitutternes interne risikostyringspolitikker. Et eventuelt tab var dermed langt fra realiseret på hensættelsestidspunktet. Dermed også sagt at hensættelser efter forsigtighedsprincippet i de fleste tilfælde ville blive indregnet på et tidligere tidspunkt end, at pengeinstitutterne reelt fik deres tab. Dette gjorde, at pengeinstitutterne havde mulighed for at regulere store overskud i gode perioder, for i stedet at opbygge en buffer, som kunne bruges i dårlige tider, hvorved pengeinstitutternes resultater blev mere stabile. Dette kaldes også resultat/indkomstudjævning⁹.

⁷ Bank og sparekasseloven med kommentar, side 242-285

⁸ Danmarks Nationalbank, "Finansiell stabilitet 2008".

⁹ Erling, O. Jens: "Årsrapport – teori og regulering" side 70-71

Anm.: Figuren omfatter Danske Bank, Nordea Bank Danmark, FIH Erhvervsbank, gruppe B og C. Pengeinstitutternes balance udgør 97 pct. af balancen i pengeinstitutterne i Finanstilsynets gruppe 1-3. Den første kolonne bygger på balancetal ultimo 2004. Den anden kolonne bygger på pengeinstitutternes åbningsbalancer primo 2005. Der ses alene på effekten af ændrede regnskabsregler for hensættelser/nedskrivninger på udlån, og der tages således ikke højde for effekten af øvrige ændringer i regnskabsreglerne.

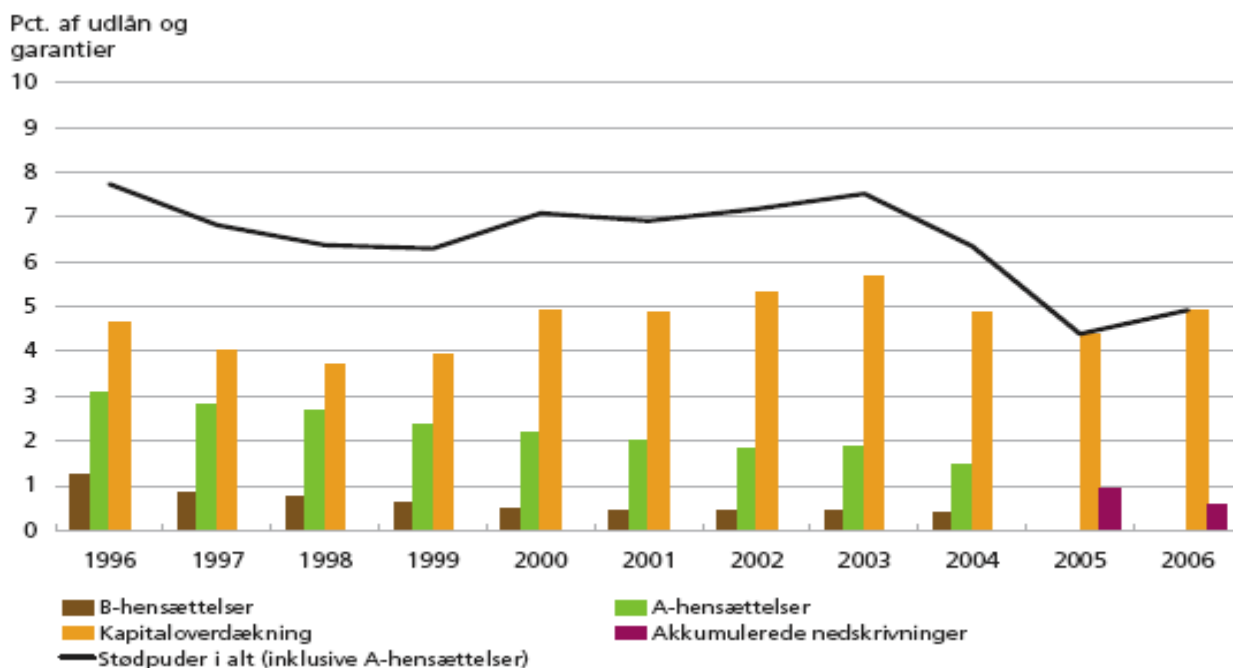
Kilde: Nationalbanken¹⁰.

Figur 1, viser ændringerne fra A- og B-hensættelser til nedskrivninger, ved at sammenligne opgørelsen fra ultimo 2004 med opgørelsen primo 2005

Første søjle, viser A og B-hensættelser, kapitalkravet og kapitaloverdækningen, hvor A-hensættelser og kapitaloverdækning udgør pengeinstitutternes risikobuffer. Af anden søjle fremgår ligeledes kapitalkravet og kapitaloverdækningen samt nedskrivningerne, hvor bufferen alene udgøres af kapitaloverdækningen. Ved implementeringen af de nye regler skete der rent teknisk det, at pengeinstitutterne udarbejdede nye åbningsbalancer for 2005. Fra ultimo 2004 til primo 2005 er kapitalkravet forblevet det samme, mens B-hensættelserne, som udgjorde det uundgåelige tab, overgik fra at være hensættelser til at være nedskrivninger sammen med den del. Tidligere var A-hensættelser, som med meget høj sandsynlighed ville være tabt, mens resten af A-hensættelserne overgik til egenkapitalen. Forskellen mellem A- og B-hensættelser i ultimo 2004 og nedskrivningerne primo 2005 var knap 6 mia. kr.¹¹

¹⁰ [http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2007_pub/\\$file/kap06.htm](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2007_pub/$file/kap06.htm)

¹¹ [http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2007_pub/\\$file/kap06.htm](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2007_pub/$file/kap06.htm)

Anm.: Figuren omfatter alle pengeinstitutter i Finanstilsynets gruppe 1-3. Fra og med 2005 følges nye regnskabsprincipper for nedskrivninger på udlån og garantier. Nedskrivninger kan ikke direkte sammenlignes med de tidligere A- og B-hensættelser til tab på udlån og garantier.

Kilde: Finanstilsynet.

Figur 2, ligeledes viser ændringerne fra A- og B-hensættelser til nedskrivninger ved at vise A- og B-hensættelserne i årene 1996 - 2004, samt nedskrivningerne i 2005 og 2006.¹²

Det illustreres ovenfor at hensættelserne faldet gennem årene 1996 til 2004, og har fået et yderligere knæk ned i forbindelse med implementeringen, af de nye regnskabsregler primo 2005 til nedskrivninger. Faldet skyldes dels de gode konjunkturer, dels institutternes fortsatte tilpasning til de nye regnskabsregler. Den faktiske udvikling fra 1996 til 2006 i figur 2 viser, at bufferen i pengeinstitutterne i procent af udlån og garantier har været nogenlunde stabil i perioden fra 1996 til 2003, hvor niveauet har svinget omkring 7 procent, og at bufferen siden er faldet til omkring 5 procent i 2006.

2.1.3 Hensigten med daværende regler fra forskellige synsvinkler

Følgende afsnit er for at fremhæve forskellene imellem de forskellige organisationers synsvinkler på, hvad de synes om de daværende regler, og hvorfor de synes, at reglerne skulle ændres eller forblive, som de var.

¹² [http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2007_pub/\\$file/kap06.htm](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2007_pub/$file/kap06.htm)

2.1.4 IASB

IASB står for International Accounting Standards Board, som er et uafhængigt privat finansieret revisionsfirma, som skriver revisionsstandarderne i Europa. IASB har hovedsæde i London. Regnskabsstandarderne som IASB udarbejder, hedder IFRS International Accounting Standards Foundation.

IASB havde ikke nogen specifik holdning til, at Danmark skulle ændre deres lovgivning vedrørende hensættelses/nedskrivningsprincipperne, men i stedet havde de til formål at sikre ensartede regnskabsafregninger fra de europæiske børsnoterede virksomheder, således at sammenligneligheden øges. På længere sigt er det IASBs mål, at alle finansielle aktiver og forpligtelser skal værdiansættes efter dagsværdiprincippet.

Som opfølgning på denne strategi har EUs ministerråd og Europaparlamentet i maj 2001 godkendt et direktiv fra IASB med henblik på at modernisere EUs regnskabsdirektiver, så dagsværdiprincippet kan implementeres. Målet er, at der åbnes mulighed for, at visse finansielle aktiver og forpligtelser kan værdiansættes til dagsværdien¹³.

Formålet med de dynamiske nedskrivninger var:

"Ved brug af dynamiske hensættelser forsøges hensættelserne udjævnet over et fuldt konjunkturforløb, således at der hvert år i regnskabet bogføres en hensættelse, som er gennemsnittet af hensættelserne over hele konjunkturforløbet.

Fortalere for indførelse af dynamiske hensættelser har fremført, at der skabes en bedre synkronisering af indtægter og udgifter over tid, hvorved periodiseringen og dermed relevansen af regnskabet øges. På en låneportefølje vil der således over tid altid være en vis om end lille sandsynlighed for, at der på nogle lån må foretages en hensættelse. Ved at have hensættelser, som følger den økonomiske udvikling, vil den faktisk foretagne hensættelse henholdsvis over-/underestimere det forventede niveau. Endvidere fremføres, at dynamiske hensættelser vil gøre den finansielle sektor mindre følsom over for konjunkturudsving. Netop risikoen for større påvirkning fra konjunkturerne anses af flere for at være et sandsynligt udfald af de nye kapitaldækningsregler"¹⁴.

¹³ [http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Kvartalsoversigten_3_kvartal_2001/\\$file/nb02.htm](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Kvartalsoversigten_3_kvartal_2001/$file/nb02.htm)

¹⁴ [http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Kvartalsoversigten_3_kvartal_2001/\\$file/nb02.htm](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Kvartalsoversigten_3_kvartal_2001/$file/nb02.htm)

Kritikkerne sagde dengang om ændringsforslaget:

”at dynamiske hensættelser kan føre til skabelse af reserver, idet de ekstra hensættelser overføres til en buffer. I de senere år har regnskabspraksis søgt at reducere brugen af buffere, da man har søgt at få værdierne frem i lyset. De obligatoriske regler kan dermed gøre ansvarsfølelsen hos ledelsen mindre og reducere deres incitament til at kontrollere udviklingen.”¹⁵

2.1.5 EU

EU står for den fælles europæiske union. Det er EU, der udstikker direktiver, som medlemslandene skal implementere i deres lovgivning. EU støttede sig meget op af IASB vedrørende ændringerne af regnskabsreglerne. Kommissær for finansiel programmering og budget i 2001, Dalia Grybauskait, udtaler, at ændringen er afgørende for at kunne sikre en effektiv kontrol med udgifterne, begrænse risikoen for fejl til et minimum og forbedre den daglige forvaltning af EU-midler¹⁶. Hun udtaler desuden, at hun mener, at disse forbedringer vil få en klar langtidseffekt på EU's ydeevne og medføre konkrete fordele for EU-borgerne.

Formand for European Federation of Accountants, David Devlin, har nogenlunde samme holdning som Dalia Grybauskait og udtaler bl.a., at dette skaber øget ansvarlighed og åbenhed i regnskabsaflæggelsen og medfører bedre information til gavn for planlægning og forvaltning¹⁷.

I EU's oplæg til reformerne var kort at beskrive det, at koncernerne skulle gå fra kasseprincip til periodeprincip.

Ved kasseregnskab registreres transaktionerne først, når der modtages eller udbetales kontanter. Kasseregnskabet sonderer (i modsætning til periodiseret regnskab) ikke mellem erhvervelsen af et aktiv og betalingen af en udgift - begge dele betragtes blot som »betalinger«.

¹⁵ [http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Kvartaloversigten_3_kvartal_2001/\\$file/nb02.htm](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Kvartaloversigten_3_kvartal_2001/$file/nb02.htm)

¹⁶ http://ec.europa.eu/budget/library/publications/fin_manag_account/modernising_EU_accounts_da.pdf

¹⁷ http://ec.europa.eu/budget/library/publications/fin_manag_account/modernising_EU_accounts_da.pdf

Ved periodiseret regnskab registreres transaktionerne, når de finder sted: Hvis et EU-finansieret projekt fremsender en regning i december, registreres den i samme måned, også selv om betalingen først vil finde sted det følgende år.

Fordele ved det periodiseret regnskab beskriver EU således:

- Fuld visning af aktiver og passiver
- Flerårigt perspektiv i årsregnskaberne
- Analytisk visning af regnskabsposterne
- Mere effektiv forvaltning og beslutningstegning takket være øget information
- Mere effektiv revision takket være præcise og sammenhængende registreringer
- Bedre politisk kontrol takket være en bedre forståelse af politikernes finansielle virkning
- Mindsket risiko for fejl ved betalinger til modtagere¹⁸

2.1.6 Finanstilsynet

Finanstilsynets centrale virksomhedsområde er det løbende, uafhængige tilsyn med de finansielle virksomheder og værdipapirmarkedet. Finanstilsynet har ansvar for tilsynet med hele den finansielle sektor i Danmark. Udover at føre tilsyn med de finansielle virksomheder bidrager Finanstilsynet til udformningen af det gældende regelsæt og indsamler og formidler information om den finansielle sektor.¹⁹

En af målsætninger fra finanstilsynets side var i videst muligt omfang at harmonisere reglerne på kreditinstitutområdet og forsikringsområdet.

Finanstilsynet beskriver også i deres årsberetning 2004, at der hidtil har været forsigtighedsprincippet, som har præget den regnskabsmæssige praksis og i de finansielle institutter, hvilket har gjort, at de danske pengeinstitutter har haft hensættelser på deres udlån til dækning af kredittab, som måtte indtræffe i fremtiden i tilfælde af en ugunstig udvikling. Dette tolker jeg som, at de ikke er 100 % begejstret for de nye regnskabsregler²⁰.

¹⁸ http://ec.europa.eu/budget/library/publications/fin_manag_account/modernising_EU_accounts_da.pdf

¹⁹ http://www.finanstilsynet.dk/upload/Finanstilsynet/Publik/Publikationer/%C5rsberetning%202005_endelig.pdf

²⁰ http://www.finanstilsynet.dk/upload/Finanstilsynet/Publik/Publikationer/Aarsberetning_2004.pdf. side 29.

På et punkt i regnskabsreglerne fra EU har finanstilsynet valgt ikke at følge regnskabsreglerne for måling af dattervirksomheder og associerede virksomheder. Finanstilsynet har således besluttet sammen med Folketinget at fastholde, at dattervirksomheder og associerede virksomheder fortsat skal måles til indre værdi i selskabsregnskaberne. Ifølge EU's regler skal virksomheder måles enten til kostpris eller til dagsværdi i selskabsregnskaberne. Fravigelserne er sket efter et stærkt ønske fra de finansielle virksomheders organisationer i Danmark²¹.

²¹ http://www.finanstilsynet.dk/upload/Finanstilsynet/Publik/Publikationer/Aarsberetning_2004.pdf side 28

2.2 Nuværende regnskabsregler

De danske pengeinstitutters regnskaber blev i 2005 for første gang aflagt efter de internationale regnskabsstandarder. Som tidligere nævnt blev det pålagt børsnoterede danske pengeinstitutter, at aflægge regnskab i overensstemmelse med IASBs standarder. De øvrige danske pengeinstitutter blev imidlertid også berørt af denne ændring, da den tilsvarende danske regnskabsbekendtgørelse²² blev ændret, så reglerne for hvornår der kunne nedskrives på udlån, var lig IASBs incurred loss model. Dette betød, at pengeinstitutterne først måtte nedskrive på udlån, når der forelå en objektiv indikation på værdiforringelse.

De nye regler blev implementeret ved, at pengeinstitutterne udarbejdede nye åbningsbalancer for 2005 efter de internationale standarder²³.

2.2.1 Hvad består de nuværende regnskabsregler af

Den gældende standard er IAS 39, som beskriver indregning og måling af finansielle aktiver.

Af IAS 39 afsnit 59 fremgår:

"Et finansielt aktiv eller en gruppe af finansielle aktiver er udelukkende værdiforringet, og der er udelukkende opstået tab ved værdiforringelse, hvis der er klar indikation (objective evidence) på værdiforringelse som følge af en eller flere begivenheder, som er indtruffet efter første indregning af aktivet og den tabsgivende begivenhed (eller begivenheder) har en virkning på de skønnede fremtidige pengestrømme fra det finansielle aktiv eller gruppen af finansielle aktiver, som kan skønnes pålideligt".

Denne form for indregning og måling bygger på neutralitetsprincippet. Et tab skal jf. IAS 39 først indregnes, når der er en objektiv indikation herfor og adskiller sig dermed fra forsigtighedsprincippet, hvor hensættelser til tab kan indregnes, når der blot foreligger en sandsynlighed for tab.

Efter IAS 39 måles udlån ved første indregning til dagsværdi med tillæg af direkte transaktionsomkostninger og med fradrag af modtagne gebyrer og provisioner, som

²² Lovbekendtgørelse 90 af 3. februar 2005

²³ [http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2006/\\$file/kap08.htm](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2006/$file/kap08.htm)

direkte er forbundet med at yde lånet. Derefter måles udlånet til amortiseret kostpris²⁴. Tidligere blev udlån værdiansat til nominel værdi fratrukket hensættelser²⁵. Forskellen er, at indtægter og omkostninger ved udlån efter den nye model periodiseres over lånets løbetid.

Alle udlån skal efter IAS 39 på balancedagen vurderes for at se, om der skal foretages nedskrivning for værdiforringelse. Denne vurdering kan foretages individuelt for enkelte betydelige udlån eller for grupper af udlån. Der skal som nævnt foreligge en objektiv indikation, før der kan nedskrives.

For individuelle vurderinger af udlån omfatter objektive indikationer blandt andet²⁶.

- Låntagers betydelige økonomiske vanskeligheder
- Låntagers kontraktbrud, eksempelvis i form af manglende overholdelse af betalingspligt for afdrag og renter
- Lempelser i vilkårene over for låntager, som ikke ville være ydet, medmindre låntager var i økonomiske vanskeligheder
- Det er sandsynligt, at låntager vil gå konkurs eller blive underlagt anden økonomisk rekonstruktion.

Gruppevise nedskrivninger foretages ved, at udlånsporteføljen inddeles i grupper med ensartet rating og klassificering i forhold til kreditrisiko. Herefter vurderes, om der foreligger objektive indikationer for værdiforringelse. De anses at foreligge, når observerbart data indikerer, at der er sket et fald i de fremtidige betalinger fra den pågældende gruppe af udlån.

Dette kunne være²⁷:

- Forværring af betalingsmønstret fra den pågældende gruppe af udlån
- Ændring i forhold der erfaringsmæssigt har betydning for omfanget af betalingsvigt i en gruppe af udlån

²⁴ KPMG, "Finans", februar 2005 nr. 22, side 3

²⁵ [http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2006/\\$file/kap08.htm](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2006/$file/kap08.htm)

²⁶ KPMG, "Finans", februar 2005 nr. 22, side 5

²⁷ KPMG, "Finans", februar 2005 nr. 22, side 5

For både individuelle og gruppevise nedskrivninger gælder det, at såfremt der er objektive indikationer, som vil påvirke de fremtidige betalinger, skal værdien af udlånet eller gruppen af udlån nedskrives til nutidsværdien af de forventede fremtidige betalinger.

Nedskrivningen opgøres således som forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi af udlånet og nutidsværdien af de fremtidige betalinger.

2.2.2 Hensigten med nuværende regler fra forskellige synsvinkler

Nedenfor vil jeg prøve at vise forskelle på de synspunkter de forskellige organer har til de nuværende regnskabsregler vedrørende nedskrivninger.

2.2.3 Finanstilsynet

De nye regnskabsregler medfører, at nedskrivningerne typisk vil komme på et senere tidspunkt, end der blev hensat under de tidligere regnskabsregler. Dette skyldes, at der ikke længere må hensættes til sandsynliggjorte tab, men kun i tilfælde af objektiv indikation på tab. Derved undgås, at pengeinstitutterne opbygger skjulte reserver²⁸.

Formand for fonsdsrådet Erik Bonnerup udtalte i 2006 på baggrund af de aflagte regnskaber i 2005, som var det første år med regnskaber aflagt efter de nye regler, at pengeinstitutterne ikke nedskrev nok²⁹ og han synes det var skræmmende at pengeinstitutterne fortsat forsøgte at skjule midler, for derved at undgå at skulle betale så meget i skat.

2.2.4 Pengeinstitutterne

Pengeinstitutterne forholder sig neutrale til ændringerne i den offentlige presse. I egne regnskaber beskriver de nøgternt hvad ændringerne har af betydning kroner/øre for dem, hvilket illustreres ganske godt i bl.a. Danske Banks årsregnskab 2004³⁰.

²⁸ [http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2007_pub/\\$file/kap06.htm](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2007_pub/$file/kap06.htm)

²⁹ Artikel: Jyllands-Posten | 03.08.2006 | Erhverv og Økonomi | Side 1 | 500 ord | artikel-id: e06eb428

³⁰ <http://www.danskebank.com/da-dk/ir/Documents/Financial-reports/Danske-regnskabsfiler/Aarsrapport2004dk.pdf>

2.3 Udspil til nye regnskabsregler

IASB udstedte 12. november 2009 en ny standard; IFRS 9 som første led i udfasningen af standarden IAS 39. Den nye standard omhandler klassifikation og måling af finansielle aktiver. Udviklingen af IFRS 9 er fortsat i gang, og den samlede IFRS 9, som skal erstatte IAS 39 fuldt ud, forventes ikke at blive taget i brug før januar 2013³¹.

Udkastet indeholder forslag til principper for måling af finansielle instrumenter til amortiseret kostpris, herunder en ny model for nedskrivninger på udlån, der tager udgangspunkt i forventede tab (expected loss-model).

Formålet med at måle til amortiseret kostpris er ifølge udkastet at afspejle et finansielt aktiv eller en finansiell forpligtelses effektive afkast over instrumentets forventede løbetid. Dette opnås ved at indregne instrumentets renteindtægter, renteudgifter, transaktionsomkostninger og andre tillæg og fradrag samt (for finansielle aktiver) det forventede kredittab i det effektive afkast.

Den amortiserede kostpris opgøres som nutidsværdien af de fremtidige, forventede pengestrømme over det finansielle instruments restlevetid, tilbagediskonteret med instrumentets effektive rente.

Forventede pengestrømme skal opgøres som skønnede værdier, der er baseret på sandsynlighedsvægtede, mulige udfald. Selvom det mest sandsynlige udfald er fuld tilbagebetaling, skal risikoen for, at en debitor ikke betaler alle kontraktligt fastsatte afdrag og renter, medtages i beregningen. Udkastet præciserer, at virksomhedens egen kreditrisiko (misligholdelsesrisiko) ikke skal indgå i opgørelsen af den amortiserede kostpris for finansielle forpligtelser.

Beregninger af forventede kredittab kan foretages for hvert enkelt aktiv eller samlet, afhængig af hvilken metode der giver det bedste skøn. En samlet beregning forudsætter dog, at aktiverne kan grupperes ud fra ensartede karakteristika for kreditrisiko. Udkastet indeholder vejledning om beregning af forventede kredittab, herunder brug af justerede

31

https://www.deloitte.com/view/da_DK/dk/udgivelser/nyhedsbreve/deloittetfokus/2f235faf14f45210VgnVCM200000bb42f00aRCRD.htm

historiske data og brug af data fra sammenlignelige virksomheder, hvis virksomheden ikke selv har et tilstrækkelig historisk datagrundlag³².

2.3.1 Expected loss-modellen

Et finansielt aktiv (eller en portefølje af finansielle aktiver), der måles til amortiseret kostpris, skal ved første indregning måles til nutidsværdien af de forventede fremtidige pengestrømme fra aktivet - under hensyntagen til de forventede fremtidige tab på udlån (benævnes expected loss-modellen).

Skønnet over de forventede pengestrømme skal revurderes ved hver efterfølgende balancedag, og eventuelle ændringer af det finansielle aktivs regnskabsmæssige værdi skal indregnes i resultatopgørelsen.

Den foreslåede expected loss-model medfører, at tab på finansielle aktiver, der måles til amortiseret kostpris, indregnes på et tidligere tidspunkt sammenlignet med den gældende metode i IAS 39 (incurred loss-model). Dette skyldes, at forventede fremtidige kredittab indregnes over det finansielle aktivs levetid, idet det forventede kredittab indarbejdes i den effektive rente.³³

I udkastet foreslås, at ændringerne skal implementeres med tilbagevirkende kraft. Finansielle aktiver og forpligtelser, der er indregnet før overgangsdatoen, skal genberegnes til en amortiseret kostpris, der svarer til en værdi, som ville være blevet beregnet efter den nye metode.

Implementering af expected loss-modellen vil medføre betydelige omkostninger som følge af nødvendige ændringer i finansielle systemer, især i den finansielle sektor. IASB har som følge heraf indikeret, at der forventes fastsat en implementeringsperiode på tre år efter vedtagelse af standarden.

Udkastet indeholder også forslag om yderligere oplysninger til brug for vurdering af renteindtægter og – omkostninger, indregnede kredittab samt kreditrisici³⁴.

³² <http://www.ifrs.org/News/Press+Releases/IASB+publishes+proposals+on+the+impairment+of+financial+assets.htm>

³³ <http://www.ifrs.org/News/Press+Releases/IASB+publishes+proposals+on+the+impairment+of+financial+assets.htm>

³⁴ <http://www.iasplus.com/iasplus/0911impairmented.pdf>

2.4 Gamle kapitaldækningsregler

I 1974 blev der i G10 landene³⁵ oprettet en kommission kaldet Basel-komiteen, som har sekretariat i Bank of International Settlements (BIS). Basel-komiteen havde til opgave at formulere internationale standarder for kapitalkrav til pengeinstitutter, og deres arbejde resulterede i de såkaldte Basel regler fra 1988³⁶.

Siden 1988 har reglerne for pengeinstitutternes minimumskapital bygget på anbefalingerne i Basel I, som er et omfattende regelsæt udgivet af BIS. Formålet med Basel I var at gøre kapitaldækningen mere risikofølsom og tage højde for aktiviteter uden for balancen. Det var også hensigten at skabe mere ensartede regler for pengeinstitutterne overalt i verden, og nu er Basel I implementeret i over 100 lande.

Fra og med introduktionen af Basel I har pengeinstitutternes regulatoriske kapital bygget på centrale begreber som kernekapital, supplerende kapital og risikovægtede poster. Basel I er løbende blevet tilpasset, blandt andet blev målinger af markedsrisiko indført i 1999. I 2002 kom der endnu et udspil, dette udspil vil blive gennemgået under punktet Nuværende kapitaldækningsregler³⁷.

2.4.1 Gennemgang af reglerne som var gældende før 2007

Aftalen kaldet: "Basel-konventionen, The Basel Accord, Basel I" eller blot: "BIS88". Basel-konventionen fokuserede udelukkende på kreditrisici, hvilket den efterfølgende, blev kritiseret for. Hovedelementet i aftalen er beregningen af det såkaldte Cooke forhold på 8 %, der fordrer, at den finansielle aktør til enhver tid råder over likvid kapital svarende til mindst 8 af de totale risikovægtede aktiver.

I januar 1996 blev Basel-konventionen udvidet til også at omfatte markedsrisici, således at det totale kapitalkrav herefter beskrives ved ligningen:

$$KAP_{\text{Total}} = KAP_{\text{Kreditrisici}} + KAP_{\text{Markedsrisici}} \leq 8 \% \times \sum \text{Risikovægtede aktiver}^{38},$$

³⁵ G-10 landene er USA, Canada, Japan, England, Tyskland, Frankrig, Italien, Sverige, Schweiz, Luxembourg, Holland og Belgien.

³⁶ [http://www.nationalbanken.dk/DNDK/Presse.nsf/\(sysPrintViewDefault\)/53FDF6D9952C5AA3C1256F5C005905A3](http://www.nationalbanken.dk/DNDK/Presse.nsf/(sysPrintViewDefault)/53FDF6D9952C5AA3C1256F5C005905A3)

³⁷ [http://www.nationalbanken.dk/DNDK/Presse.nsf/\(sysPrintViewDefault\)/53FDF6D9952C5AA3C1256F5C005905A3](http://www.nationalbanken.dk/DNDK/Presse.nsf/(sysPrintViewDefault)/53FDF6D9952C5AA3C1256F5C005905A3)

³⁸ <http://www.bis.org/publ/bcbs24a.pdf>

hvor det totale kapitalkrav, KAP_{Total} , beregnes som summen af kapitalkravet relateret til kreditrisici, $KAP_{Kreditrisici}$, og kapitalkravet relateret til markedsrisici, $KAP_{Markedsrisici}$.

Markedsrisikoudvidelsen, The Market Risk Amendment eller blot BIS96 handler om, hvorledes kapitalkravet og de risikovægtede aktiver i relation til markedsrisici opgøres. BIS96 er således mere interessant end Basel-konventionen i relation til nærværende speciales formål.

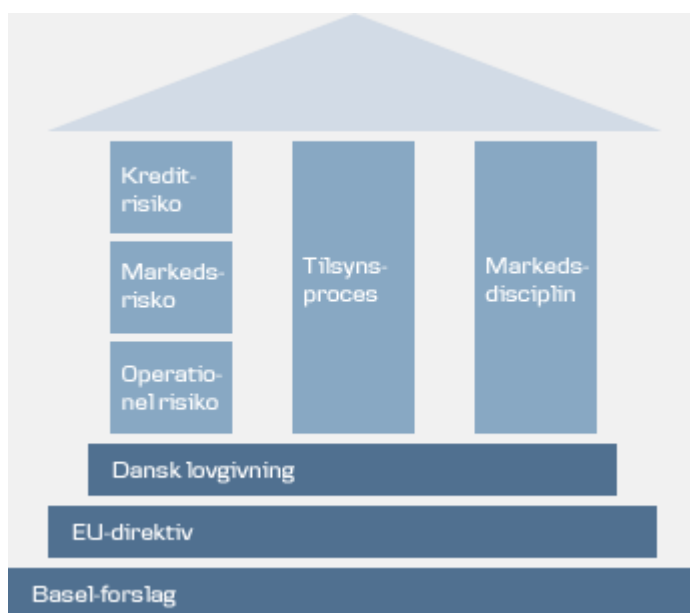
Ifølge Markedsrisikoudvidelsen (BIS96, s. 3) kan kapitalkravet i relation til markedsrisici beregnes ved hjælp af enten Standardmetoden eller ved hjælp af den finansielle aktørs egen interne model³⁹. De enkelte modeller vil ikke blive gennemgået her, idet det ikke har relevans for opgaven.

³⁹ <http://www.bis.org/publ/bcbs24a.pdf>

2.5 Nuværende kapitaldækningsregler

Den 1. januar 2007 introduceredes imidlertid et nyt og markant anderledes regelsæt for pengeinstitutternes minimumskapital. De nye regler bygger på anbefalingerne i Basel II, også udgivet af BIS. Det nye regelsæt fylder ca. 200 sider, mens det gamle Basel I fyldte 28 sider. Basel II er implementeret i EU gennem direktivet Capital Requirements Directive (CRD eller kapitalkravsdirektivet). Nøgleområder i direktivet er bredere risikostyring, fleksibilitet og større risikofølsomhed.

CRD opererer med en tredelt opbygning; kapitaldækningsberegningen (søjle I), tilsynsprocessen (søjle II) samt oplysningsforpligtelserne/markedsdisciplin (søjle III)⁴⁰:

Kilde: Danske Bank

Figur 3, viser de 3 søjler i BASEL II, samt hvem der har ansvaret for lovgivningen.

Søjle I omfatter generiske regler for beregning af kredit-, markeds- og operationel risiko til opgørelse af et pengeinstituts risikovægtede aktiver.

Reglerne fastlægger desuden det kapitalkrav, der som minimum gælder for pengeinstitutterne. Kapitalkravet udgør 8 procent af de risikovægtede aktiver. Under Søjle

⁴⁰ [http://www-2.danskebank.dk/link/HTMLrisiko2006/\\$file/dk_kapitalstyring_kapitalbehov_og_crd.html](http://www-2.danskebank.dk/link/HTMLrisiko2006/$file/dk_kapitalstyring_kapitalbehov_og_crd.html)

II kan tilsynsmyndighederne dog forlange, at banker har mere kapital end minimumskravet⁴¹.

Søjle II angiver rammerne for tilsynsprocessen (SREP) og fastlægger en ramme for pengeinstitutternes interne proces for vurdering og opgørelse af solvensbehovet (ICAAP).

Et pengeinstitut er eksponeret over for en række risici, som ikke kun er afgrænset af den kvantificering af risici beregnet under søjle I (kredit-, markeds- og operationelle risici).

Søjle II omfatter således risici i et pengeinstitut i bredere forstand, herunder forretnings-, pensions- og koncentrations-, korrelations- og migrationsrisici samt pengeinstitutts situation og forventninger i øvrigt. Desuden indeholder søjle II stresstests.

Stresstests er vigtige værktøjer til analyse af et pengeinstituts risikoprofil. Stresstests identificerer de væsentligste risikodrivere og analyserer virkningen af væsentlige negative påvirkninger af disse risikodrivere. Virkningerne kan måles på resultatet, i balancen og på solvensen⁴².

Søjle III omfatter en lang række oplysningsforpligtelser. Hensigten er at øge markedsdisciplinen ved at give eksterne interessenter et bedre indblik i pengeinstitutternes kapitaldækningsopgørelse og institutternes procedurer herfor.

Informationskravene bygger på begrebet væsentlighed. Oplysninger anses for at være væsentlige, hvis manglen på dem eller forkerte oplysninger ville ændre eller påvirke en vurdering eller beslutning hos en bruger, der benytter oplysningerne. Det er den samme definition, der anvendes i de internationale regnskabsstandarder (IFRS)⁴³.

Basel II trådte som tidligere nævnt i kraft pr. 1. januar 2007 med overgangsordninger frem til 2010, hvor reglerne forventes at være 100 % implementeret. Ultimo 2007 var kun hver ottende pengeinstitut overgået til de nye regler med en effekt i lettelsen af kapitalkravet på 2 mia.kr. af i alt 192 mia.kr. (ca. 1 %)⁴⁴. I de senere år er flere og flere pengeinstitutter kommet med og de sidste har implementeret reglerne ved udgangen af 2010. I starten af 2008 fik hovedparten af de danske pengeinstitutter et lavere kapitalkrav grundet deres

⁴¹ <http://www.danskebank.com/da-dk/ir/koncernen/risikostyring/Pages/Soejle-I.aspx>

⁴² <http://www.danskebank.com/da-dk/ir/koncernen/risikostyring/Pages/Soejle-II.aspx>

⁴³ <http://www.danskebank.com/da-dk/ir/koncernen/risikostyring/Pages/Soejle-III.aspx>

⁴⁴ [http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2010/\\$file/kap06.html](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Finansiell_stabilitet_2010/$file/kap06.html)

kundeportefølje jf. ovenstående. Det var dog de pengeinstitutter⁴⁵, der benyttede sig af IRB- og AIRB-metoden, som fik de største lempelser. I alt er der forventet kapitallempelser for 9 mia.kr. i løbet af overgangsperioden, men for ikke at få et stort engangsfald i pengeinstitutternes kapital bliver faldet i basiskapitalen gradvist mindre jf. nedenstående

Maksimal kapitallempelse i forhold til kapitalkravet under Basel I		
År	Standard institut	IRB Institut
2008	-	10 pct.
2009	-	20 pct.
2010	-	20 pct.
2011	-	20 pct.
2012	-	0 pct.

Kilde: Danske Bank

Figur 4, viser den maksimale kapitallempelse til kapitalkravet under BASEL II, i perioden 2008 – 2012.

Denne tabel viser, at banker der i 2008 vælger at benytte sig af IRB- og AIRB-metoden, maksimum kan få en kapitallempelse på 10 %, mens banken i 2009, 2010 og 2011 kan få en maksimal lempelse på 20 % og i 2012, er der ikke flere lempelser for bankerne.

2.5.1 Hensigten med reglerne fra forskellige synsvinkler

Nedenfor vil jeg prøve at vise forskelle på de synspunkter de forskellige organer har til de nuværende kapitaldækningsregler vedrørende nedskrivninger.

2.5.2 BASEL

I efteråret 2002 indledtes Baselkomiteens tredje dataindsamling (QIS 3, Third Quantitative Impact Study), hvor kreditinstitutter fra mere end 43 lande har beregnet og rapporteret de kapitalkrav i henhold til søjle 1, som de ville blive pålagt, hvis Basel II reglerne havde været gældende. EU-Kommissionen assisterede Baselkomiteen med dataindsamlingen og har ligeledes offentliggjort resultater for europæiske institutter 1. Den tredje dataindsamling bekræftede, at balancen for de nye kapitalkrav er ved at være på plads, dvs. at det

⁴⁵ Danske Bank, Nordea, Jyske Bank, Sydbank, Nykredit Bank og Lån og Spar Bank.

samlede minimumskapitalkrav stort set er uændret i forhold til de gældende regler, og at incitamentet til at forbedre risikostyringen styrkes⁴⁶.

Resultatet fra dataindsamlingen viste en stor spredning mellem de kreditinstitutter, der vil få et højere henholdsvis et lavere minimumskapitalkrav med de nye regler.

For de institutter, hvor QIS 3 resulterer i et lavere minimumskapitalkrav end under Basel I, er den væsentligste forklaring lavere risikovægte til detailudlån, og i særdeleshed udlån med pant i ejerboliger, samt udlån til små og mellemstore virksomheder. Da gruppe 2 institutterne har en højere andel af detailudlån end gruppe 1, opnår de i gennemsnit højere kapitallempelser. Det er Baselkomiteens vurdering, at især kreditinstitutter i gruppen af større pengeinstitutter ikke fuldt ud har udnyttet mulighederne for kapitallempelser ved risikoafdækning, hvorfor kapitallempelsen for de større pengeinstitutter formentlig er undervurderet. Den væsentligste faktor, der har bidraget til en stigning i kapitalkravet, er operationel risiko⁴⁷.

Danske penge- og realkreditinstitutter har også deltaget i undersøgelsen.

Danske pengeinstitutter har en forholdsvis stor andel af udlån til detailkunder, små og mellemstore virksomheder samt udlån med pant i fast ejendom i forhold til de største europæiske banker. Dette forhold kan give en indikation af, at de danske pengeinstitutter vil kunne opnå en betragtelig nedsættelse af det kapitalkrav, de som minimum vil blive stillet over for under søjle 1. Det er fortsat ledelsen i de enkelte institutter, der skal sikre, at pengeinstituttet har tilstrækkelig kapitaldækning, uanset minimumskapitalkravet. Hertil kommer så, at minimumskapitalkravet skal suppleres med tilsynsprocessen, hvor Finanstilsynet skal vurdere, om instituttet har tilstrækkelig kapitaldækning⁴⁸

46

[http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Nye_kapitaldaekningsregler_for_kreditinstitutter/\\$file/2003_kvo3_nye23.pdf](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Nye_kapitaldaekningsregler_for_kreditinstitutter/$file/2003_kvo3_nye23.pdf) side 33

47

[http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Nye_kapitaldaekningsregler_for_kreditinstitutter/\\$file/2003_kvo3_nye23.pdf](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Nye_kapitaldaekningsregler_for_kreditinstitutter/$file/2003_kvo3_nye23.pdf) side 34

48

[http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Nye_kapitaldaekningsregler_for_kreditinstitutter/\\$file/2003_kvo3_nye23.pdf](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Nye_kapitaldaekningsregler_for_kreditinstitutter/$file/2003_kvo3_nye23.pdf) side 34

2.5.3 Dansk lovgivning

Ifølge de gældende kapitaldækningsregler, Basel I reglerne, der daterer sig tilbage til 1988 og på nuværende tidspunkt er indført i mere end 100 lande, er bankerne underlagt standardiserede kapitalkrav. Reglerne har bidraget til mere lige konkurrencevilkår for banker, der udøver aktiviteter på tværs af landegrænser. Udviklingen er imidlertid løbet fra kravene på en række områder grundet fremkomsten af nye finansielle produkter og en mere avanceret risikostyring i institutterne. Endvidere har det kunnet konstateres, at det nuværende regelsæt kan give et u hensigtsmæssigt incitament til bl.a. at påtage sig forholdsvis risikofyldte krediteksporeringer, da det ikke afspejles i kapitalkravet, fordi opgørelsesmetoden er for unuanceret i forhold til de faktiske risici.

Målsætningen med de nye anbefalinger i Basel II reglerne er, at kapitalkravet i større omfang skal afspejle de risici, som hvert enkelt pengeinstitut påtager sig. Således erstattes det uniforme regelsæt under Basel I med et mere pengeinstitutspecifikt. Samtidig motiveres pengeinstitutterne til løbende at tilstræbe den bedst mulige risikostyring. Basel II reglerne sigter mod samme globale kapitalniveau som under de gældende regler, men reglerne vil give en større spredning i institutternes kapitalkrav som følge af forskellige risikoprofiler⁴⁹.

49

[http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Nye_kapitaldaekningsregler_for_kreditinstitutter/\\$file/2003_kvo3_nye23.pdf](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Nye_kapitaldaekningsregler_for_kreditinstitutter/$file/2003_kvo3_nye23.pdf) side 23

2.6 Udspil til nye kapitaldækningsregler

Basels banktilsynskomite, BCBS, offentliggjorde i december 2010 de nye internationale reguleringsrammer for kreditinstitutter (Basel III). Basel III medfører strengere krav på likviditets- og kapitalområdet. Hensigten er at styrke den finansielle sektors robusthed over for økonomisk og finansiell uro og dermed også at mindske risikoen for negative virkninger på realøkonomien. Basel III omfatter krav i forhold til de enkelte kreditinstitutter og adresserer systemiske risici, som kan blive opbygget i sektoren.

2.6.1 Hvilke fremtrædende forslag er der og hvad består de af

BASEL III indeholder 4 hovedområder, som er indførelse af:

- kvantitative likviditetskrav
- styrkelse af kvaliteten og kvantiteten af kapital
- indførelse af kapitalbuffere
- gearingsratio⁵⁰:

2.6.1.1 Kvantitative likviditetskrav

De kvantitative likviditetskrav består af et krav, der skal sikre tilstrækkeligt store likviditetsstødpuder i den finansielle sektor Liquidity Coverage Ratio (LCR), og et krav om stabil finansiering Net Stable Funding ratio (NSFR).

LCR skal primært bestå af kontanter, centralbankreserver og statsobligationer (niveau 1-aktiver). Andre aktiver, herunder dækkede obligationer (niveau 2-aktiver), kan udgøre op til 40 pct. af likviditetsstødpuden. Der skal anvendes et haircut på mindst 15 pct. på disse aktiver, dvs. kun 85 pct. af aktivets værdi tæller i opgørelsen af LCR.

Basel III indeholder også en undtagelse for de lande, der ikke har tilstrækkelige mængder niveau 1-aktiver. De vil kunne benytte sig af en af følgende tre muligheder:

- Der kan etableres kontraktuelt bindende likviditetsfaciliteter i den relevante centralbanks regi. Kreditinstitutterne vil kunne benytte sig af faciliteten mod at betale provision.

50

[http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Status_paa_Basel_III_likviditet_og_kapital/\\$file/status%20p%E5%20basel%20III.pdf](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Status_paa_Basel_III_likviditet_og_kapital/$file/status%20p%E5%20basel%20III.pdf)

- Tilsynsmyndigheden kan tillade, at kreditinstitutterne kan holde likvide aktiver denomineret i fremmed valuta.
- De lande, der har tilstrækkelige mængder af niveau 2-aktiver, kan hæve grænsen for at benytte disse aktiver over 40 pct. Haircut på aktiverne skal være højere end haircut på de niveau 2-aktiver, der kan tælle med i opgørelsen af likviditetsstødpuden med op til 40 pct.

BCBS har endnu ikke fastlagt kriterier for, i hvilken udstrækning man må bruge disse undtagelser. Det vil ske i observationsperioden, som begyndte 1. januar 2011 og slutter medio 2013.

Formålet med NSFR er at tilskynde kreditinstitutterne til i højere grad at benytte sig af mellem- og langsigtet finansiering af deres aktiver og aktiviteter. NSFR fastsætter et minimumsniveau af stabil finansiering. Stabil finansiering er defineret som finansiering, der må forventes at være stabil over en 1-årig tidshorisont. BCBS overvejer om finansiering med en restløbetid på under et år i en vis udstrækning kan tælle med som stabil finansiering. I en observationsperiode, som begyndte 1. januar 2011 og slutter medio 2016, testes, om det vil være hensigtsmæssigt.

2.6.1.2 Kvalitet og kvantitet af kapital:

Kravet til basiskapitalen er 8 pct. og dermed uændret i forhold til de gældende regler. Minimumskravene til den samlede kernekapital og ikke-hybrid kernekapital er derimod blevet forøget og er nu på henholdsvis 6 og 4,5 pct. De gældende regler om, at supplerende kapital højst kan udgøre halvdelen af basiskapitalen, og at hybrid kapital højst kan udgøre halvdelen af kernekapitalen, vil blive ophævet. De nye procentkrav til kernekapital skal indføres gradvis fra 1. januar 2013 og være fuldt indførte i 2015.⁵¹

BCBS har desuden opstillet en række kriterier for hver af de tre kategorier af kapital. De er strengest for ikke-hybrid kernekapital. Aktieselskabernes kernekapital ekskl. hybrid kapital skal i princippet alene bestå af aktiekapital og reserver. Ikke-aktieselskaber kan anvende andre typer af kapital, der opfylder samme kriterier. Tilsynsmyndighedernes anvendelse af kriterierne vil kunne tage højde for selskabernes juridiske struktur og den måde, de er opbygget på. Hybrid kernekapital skal opfylde 14 kriterier, og kravene er blevet styrket i

⁵¹ <http://www.bis.org/publ/bcbs189.htm>

forhold til de gældende regler. Al hybrid kernekapital skal bl.a. kunne nedskrives eller konverteres til aktiekapital ved en forudbestemt begivenhed. Hybrid kernekapital må derudover ikke have begrænset løbetid, og der må ikke være incitamenter til at indfri kapitalen (fx i form af rente step-ups). Der må heller ikke være incitamenter til at indfri supplerende kapital, og den skal have en løbetid på minimum fem år ved udstedelsen. Medregning i opgørelsen af kreditinstituttets kapitalgrundlag i løbet af de sidste fem år før kapitalens forfald vil blive nedtrappet gradvis. Også denne type af kapital skal kunne nedskrives og/eller konverteres til aktiekapital, hvis kreditinstituttet ikke kan overleve på markedsvilkår. Kreditinstitutternes kapital skal være af høj kvalitet, og derfor korrigeres der i opgørelsen af kapital for en række fradrag som fx udskudte skatteaktiver og goodwill. Udskudte skatteaktiver og goodwill har lille eller ingen værdi, når det går pengeinstituttet dårligt, og kan derfor ikke forventes at absorbere tab.

De instrumenter, der ikke opfylder kriterierne, udfases gradvis fra 2013, hvor 90 pct. af deres udstedelsesværdi vil kunne medregnes i kapitalopgørelsen. De nye regler vil være fuldt indfasede i 2022.

2.6.1.3 Buffere:

Basel III-reglerne indeholder krav om at indføre to typer af buffere:

- en kapitalbevaringsbuffer
- en modcyklisk kapitalbuffer

Buffere skal ligge over minimumskapitalkravet på 8 pct., jf. Kvalitet og kvantitet af kapital afsnittet. Det primære formål med de nye krav er at sikre, at kreditinstitutterne holder kapital til at modstå en periode, hvor de rammes af store tab.

Kapitalbevaringsbufferen skal svare til 2,5 pct. af de risikovægtede poster. Oven i det skal indføres en modcyklisk buffer mellem 0-2,5 pct. I perioder, hvor der opbygges systemiske risici, fx når udlånsvæksten er høj. De nationale myndigheder skal opstille modcykliske bufferkrav til de kreditinstitutter, der er under deres tilsyn. Bufferen for institutter med grænseoverskridende aktiviteter skal beregnes, som et vægtet gennemsnit af instituttets geografiske eksponeringer. Myndighederne kan vælge at fastsætte bufferen større end de maksimale 2,5 pct. Begrænsninger på udbetaling af dividende, tilbagekøb af aktier eller

udbetaling af bonus skal sikre opbygningen af begge typer buffere. Jo mindre bufferkravet opfyldes, des større vil begrænsninger på fordelingen af indtjeningen være.

Kapitalbevaringsbufferen og den modcykliske buffer skal opfyldes med ikke-hybrid kernekapital.

Den modcykliske buffer skal dække systemiske risici. Disse risici er blandt de risici, som efter de gældende regler kan dækkes inden for rammerne af Søjle II, der fastsætter det individuelle solvensbehov. For ikke at pålægge sektoren samme krav to gange bør denne type af risici ifølge BCBS i fremtiden ikke været dækket af Søjle II. Andre typer af risici, der er specifikke for det enkelte institut som fx koncentrationsrisici, vil fortsat være dækket af Søjle II.

BCBS har givet plads til nationale myndigheder i fastsættelsen og frigivelsen af den modcykliske buffer, herunder med hensyn til de variable og den information, der kan anvendes, når bufferen fastsættes. Derved tages højde for, at strukturen i økonomien og i det finansielle system udvikler sig over tid. Ideelt set vil indførelsen af den modcykliske kapitalbuffer dog være så ensartet som muligt på tværs af landegrænser, da det vil sikre gennemsigtigheden af fastsættelsen.

Den modcykliske kapitalbuffer skal indføres korrekt for, at blive et effektivt makroprudentielt instrument. Det er også vigtigt, at den fastsættes af en politisk uafhængig myndighed, med henblik på at undgå politisk pres for ikke, at bygge bufferen op i gode tider.

Hvis bufferkravene skal fungere, kræves det, at markedet er opmærksomt på, at de ikke er minimumskrav, der altid skal opfyldes. Hvis bufferen bliver betragtet som et minimumskapitalkrav, kan det fremprovokere en markedsreaktion, allerede når kapitalen nærmer sig bufferzonen. Kapitalbufferen vil i så fald give en falsk følelse af tryghed. Der er også risiko for, at den fortrænger den frivillige buffer, som institutterne tidligere har holdt, og at sektorens samlede buffer ikke forbedres væsentligt⁵².

52

[http://www.nationalbanken.dk/dndk/presse.nsf/side/Danmarks_Nationalbanks_response_to_the_European_Commission_public_consultation_on_counter-cyclical_capital_buffers/\\$file/HS_brev_EC_19112010.pdf](http://www.nationalbanken.dk/dndk/presse.nsf/side/Danmarks_Nationalbanks_response_to_the_European_Commission_public_consultation_on_counter-cyclical_capital_buffers/$file/HS_brev_EC_19112010.pdf)

2.6.1.4 Gearing:

For at begrænse overdreven gearing i den finansielle sektor vil der blive indført en gearingsratio som supplement til de risikobaserede kapitalkrav.

Gearingsratio skal måle forholdet mellem kernekapital på den ene side og instituttets aktiver og ikke-balanceførte poster på den anden. Der tages udgangspunkt i kernekapital, men effekten af, at anvende basiskapitalen og ikke-hybrid kernekapital i beregningen af gearingsratio vil også blive undersøgt i overgangsperioden. Alle balanceposter inkl. derivater, repoforretninger og ikke-balanceførte poster som fx lånetilsagn, kreditkort og uudnyttede likviditetsfaciliteter vil indgå i beregningen. Posterne er som regel ikke risikovægtede.

BCBS har fastsat en gearingsratio på 3 pct., som vil blive testet i løbet af en overgangsperiode, som begynder 1. januar 2013 og slutter 1. januar 2017. 1. januar 2015 skal kreditinstitutterne begynde at offentliggøre gearingsratioen og dens bestanddele. Ud fra erfaringerne fra overgangsperioden vil BCBS i 1. halvår 2017 foretage eventuelle justeringer med henblik på at introducere gearingsratioen som et minimumskapitalkrav (søjle I-krav) i januar 2018⁵³.

2.6.2 Hensigten med reglerne fra forskellige synsvinkler

Nedenfor vil jeg prøve at vise forskelle på de synspunkter de forskellige organer har til de fremtidige kapitaldækningsregler vedrørende nedskrivninger.

2.6.3 BASEL

Hensigten med kravet om stabil finansiering, NSFR, er at tilskynde kreditinstitutterne til i højere grad at benytte sig af mellem- og langsigtet finansiering af deres aktiver og aktiviteter. NSFR fastsætter et minimumsniveau af stabil finansiering, som instituttet skal holde givet likviditetsprofilen for de aktiver, som det finansierer, og de potentielle likviditetstræk, der måtte opstå fra kredittilsagn og andre ikke-balanceførte poster.⁵⁴

⁵³ <http://www.bis.org/publ/bcbs189.htm>

⁵⁴ <http://www.bis.org/publ/bcbs189.htm>

2.6.4 Finanstilsynet

BCBS har lagt begrænsninger på realkreditobligationers anvendelse i likviditetsstødpuden.

Det er ikke retvisende givet danske realkreditobligationernes høje likviditet⁵⁵.

Likviditetsstødpuden bør baseres på faktisk likviditet og ikke på kriterier, som forskelsbehandler efter udstederen uden hensyntagen til likviditet. Realkreditobligationer bør indgå på linje med statsobligationer i opgørelsen af likviditetsstødpuden. Kravet til stabil finansiering bør give institutterne incitament til at vælge mere langsigtet finansiering. Det ventes derfor til en vis grad at adressere refinansieringsrisikoen ved de meget udbredte rentetilpasningslån, som er en vigtig risiko i det danske finansielle system.

Basiskapitalens evne til at absorbere tab vil øges ved at styrke kvaliteten af kreditinstitutternes kapital og forhøje minimumskrav til størrelsen af kernekapitalen (inkl. og ekskl. hybridkapital). Det er derfor vigtigt, at de samme kriterier så vidt muligt anvendes på ikke-aktieselskaber, men de kommende regler bør tage højde for disse selskabers særlige egenskaber.⁵⁶

⁵⁵ http://www.finanstilsynet.dk/da/Nyhedscenter/Pressemeddelelser/Kvartalsnytliste/~media/Nyhedscenter/2010/kvartalsnyt/2010KvtSep_BaselIII.ashx

⁵⁶

[http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Status_paa_Basel_III_likviditet_og_kapital/\\$file/status%20p%E5%20basel%20III.pdf](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Status_paa_Basel_III_likviditet_og_kapital/$file/status%20p%E5%20basel%20III.pdf)

3 Del III

3.1 Effekten af regelændringerne, samt foreslået ændringer af regnskabs- og kapitaldækningsreglerne ud fra teorien.

I 2005 blev til internationale regnskaber standarder som tidligere nævnt implementeret og i de efterfølgende år var der højkonjunktur. Der var konstant vækst i økonomien, og stort set ingen talte om, hvornår der igen kunne komme lavkonjunktur. Pengeinstitutterne havde stor fokus på kun at foretage nedskrivninger på tab af udlån, hvor der var en objektiv indikation herfor – og ikke før. Dels fordi Finanstilsynet førte streng kontrol med pengeinstitutterne, for at sikre implementeringen af lovgivningen, men også pengeinstitutterne havde interesse i nedskrivningerne var så små som mulige, således at de kunne få så store overskud som muligt og have flere ressourcer til at vokse. Før 2005 var det A-hensættelserne, som skulle sikre pengeinstitutterne den buffer, som skulle sikre pengeinstitutterne mod sandsynlige tab, og denne metode havde været brugt i Danmark i mange år. A-hensættelsesreglerne synes at give pengeinstitutterne bedre mulighed for, at bestemme hvor meget der skulle hensættes, hvorfor der var stor forskel på hvor meget de enkelte pengeinstitutter hensatte for tvivlsomme engagementer. Som tidligere nævnt så var en af de ting, som gjorde at den gamle hensættelse/nedskrivnings model skulle skiftes var, at pengeinstitutterne havde stor medindflydelse, som gjorde at man ikke kunne sammenligne pengeinstitutternes regnskaber, da det ikke var de samme principper de beregnede deres hensættelser ud fra. Der var ingen sikkerhed for at de pengeinstitutter, som havde de mest risikofyldte engagementer, også var dem der hensatte mest, hvilket gjorde at udlån kontra hensættelser ikke nødvendigvis gav et retvisende billede af hvor sund pengeinstituttet var, og i hvilket omfang pengeinstitutterne ville lide tab på dens debitorer i løbet af de næste 12 måneder.

Regnskabernes gennemsigthed var ikke specielt god, da læseren af regnskaberne ikke havde nogle faste principper eller regler at tage udgangspunkt i, hvorfor det har været sværere at vurdere sundheden i pengeinstitutterne. Muligheden for selv kunne bestemme størrelsen af hensættelserne betød, at pengeinstitutterne havde mulighed for at resultatudjævne ved, at hensætte til tab på udlån og derved få et mindre resultat. Fra 2005 kom de internationale regnskabsstandarder til at gælde, hvorfor det ikke var muligt for

pengeinstitutterne at hensætte, uden at kunne dokumentere en objektiv indikation for tab. Dette taler for at regnskaberne blev mere gennemsigtige og retvisende. De seneste år har dog vist sig, at pengeinstitutterne ikke har været så sunde og stabile, som størrelsen af nedskrivninger viste. Dette blev første gang vist ved Roskilde Banks Krak i 2008, men siden er mange danske pengeinstitutter også krakket, bl.a. Fionia Bank, FIH, EIK Bank, og Amager Banken. De lave nedskrivninger pengeinstitutterne har haft, antydede at pengeinstitutterne stod i en gunstig situation, og at de i en 12 mdr. horisont ikke ville lide større tab. I sommeren/efteråret 2008 da krisen kom til Danmark viste det sig dog at mange af pengeinstitutterne ikke var rustet til at håndtere en voldsom nedgang i økonomien. Det må betyde, at regnskaberne ikke har været så retvisende som først antaget, da pengeinstitutterne sundhed ikke har været afspejlet tydeligt i regnskaberne, hvorfor mange pengeinstitutter sandsynligvis har været mere ustabile og skrøbelige, end folk har været klar over, hvilket tydeligt kan ses på reaktionerne i finansverdenen da krisen kom.

Pengeinstitutter havde op til krisen udlånt mange penge til privat- og erhvervsejendomme, med god sikkerhed, hvis ikke ejendomspriserne faldt, men da krisen ramte, begyndte priserne på ejendomme at falde specielt på erhvervsejendomme, og idet mange erhvervsejendomsselskaber reelt kørte underskud, hvis man kiggede bort fra opskrivninger af ejendomsværdier. Dette gjorde at ejendomsselskaber ikke kunne betale deres lån tilbage til pengeinstitutterne, som blev nødt til at erklære selskaberne konkurs, hvilket resulterede i at pengeinstitutterne stod med overbelånte ejendomme, hvilket betød tab for pengeinstitutterne. Denne usikkerhed fik pengeinstitutterne til at stramme op for deres kredit politik i forhold til tidligere. Dette betød ydermere, at pengeinstitutterne ikke kunne leve på til BASEL II reglerne vedr. solvens. Dette havde den betydning, at pengeinstitutterne blev mere ustabile og det blev vanskeligt for dem at tiltrække kapital, hvilket blev en ond spiral, som igen gjorde at pengeinstitutterne var tvunget til at sinke deres udlånsprocent.

Det kunne også ses tydeligt på pengeinstitutternes kapitaldækningskrav, at lovgiverne med Basel II fra 2007 havde implementeret en lov, der ikke tog højde for krisen. Af pengeinstitutterne skulle kunne oparbejde kapital og sikre stabilitet fremover var ikke noget, de lovgivende institutioner troede, ville blive et problem. Kapitaldækningskravenes

formål er at sikre en hvis stabilitet i de europæiske pengeinstitutter inkl. de danske. Der henvises til afsnittet: Nuværende kapitaldækningsregler for nærmere gennemgang af reglerne.

Disse kapitalændringer startede som sagt med at blive ændret i 2007 og skulle være færdig implementeret i 2010. Kapital ændringerne har rent praktisk betydet, at pengeinstitutterne har fået mindsket deres kapitalkrav, hvilket har været med til, at mindske deres kapitalbuffere. Pengeinstitutterne havde derved færre penge på kistebunden, da krisen kom. Dette har givetvis også været med til at præge pengeinstitutternes ageren under den økonomiske krise.

Pengeinstitutterne har nu mærket, at de ikke var helt så sunde som antaget, og derved blevet mere forsigtige med at låne ud til erhvervs- og privatkunder, og den måde pengeinstitutterne har vurderet kundernes kreditværdighed, er med alt sandsynlighed blevet strammet, bl.a. er pengeinstitutternes krav til folks rådighedsbeløb ved huskøb sat op⁵⁷. Disse ændringer i pengeinstitutternes holdning til kundernes kreditværdighed må alt andet lige have betydet, at vurderingen af deres kundeporteføljes kreditrisiko er steget og derved er pengeinstitutternes kapitalkrav også steget. Stramningerne kom dog for sent, hvorved pengeinstitutternes stabilitet allerede i fare for at bryde sammen.

Historien har altid været præget af op og nedture, men sjældent har de økonomiske højkonjunkturer varet i ca. 15 år, dog var konjunkturen ved IT boblen i 2001 kun jævn. Men de 15 år med konstant højkonjunktur betød, at folk hos frisøren var begyndt at tale om at købe deres hus nummer 2 som investerings objekt, under antagelse af at priserne også kunne falde, og de kunne tabe penge. Denne tankegang blandt private kunder har givetvis også været med til at forværre den finansielle krise, da pengeinstitutterne jo ikke kun er til for at rådgive, men også for at sælge, og hvis kunderne tror de kan klare, at have 2 ejendomme, så var pengeinstitutterne villige til at låne dem penge. Dette var også med til at forværre krisen.

3.1.1 Mod/pro- cyklikalitet

Ændringer i regnskabsreglerne og kapitaldækningsreglerne, som der løbende reguleres på har en betydning på økonomien, hvorfor det er relevant at tale om mod/pro-cyklikalitet.

⁵⁷ <http://epn.dk/privat/bolig/article2406495.ece>

Den danske regering har altid forsøgt at have en neutral cyklisk tankegang overfor pengeinstitutterne for ikke at forværre økonomien i finansielle tider. Men selv om intentionen fra den danske regering har været at pengeinstitutterne skulle påvirke den danske økonomi neutralt, er det endnu ikke lykket at skabe disse rammer for pengeinstitutterne. Dette har også været tilfældet under den nuværende finansielle krise, hvor det var højkonjunktur op til, og alting var så godt, at man næsten ikke kunne forestille sig at det ville vende.

Implementeringen af de internationale regnskabsregler i 2005 var ligeledes et tegn på denne tankegang, da de ændrede regler, for pengeinstitutterne skal hensætte/nedskriver, efter al sandsynlighed har forstærket effekten på højkonjunktoren og sålev som den følgende lavkonjunktoren.

Under højkonjunktoren var pengeinstitutterne, som jeg tidligere har været inde på mere villige til at øge deres udlån, derved kommer flere penge i omløb. Dette har været med til at puste boblen op. Samtidig har det ikke været muligt at nedskrive det samme som tidligere, da det hed hensættelser. Nu skulle pengeinstitutterne kunne bevise at have en objektiv indikation for tabene, før der kunne nedskrives. De lave nedskrivninger medførte at pengeinstitutterne fik forbedret deres resultater, og dette var medvirkende til at pengeinstitutterne lånte mere ud, hvilket var med til at puste luft i boblen. Da krisen indtraf og det blev lavkonjunktur, strammede pengeinstitutterne kreditgivningen, hvilket gjorde at der kom færre penge ud i samfundet og den onde spiral var begyndt.

Det samme kan siges om ændringerne af kapitaldækningsreglerne, som blev indført i 2007, som for de danske pengeinstitutter gav en lempelse i deres kapitalkrav.

Det er ikke muligt at vurdere et pengeinstituts langsigtede økonomi og sundhedstilstand på en 12 måneders baggrund, da pengeinstituttets langsigtede sundhed vil være afhængig af konjunkturforshold. Det er derfor ikke optimalt, at pengeinstitutterne skal vurdere deres nedskrivninger på baggrund af en objektiv indikation i et enkelt regnskabsår. Ovenstående kan endvidere resultere i, at pengeinstitutterne bidrager til samfundets procyklialitet.

3.2 Effekten af ændringen af regnskabsreglerne i 2005 og kapitaldækningsreglerne i 2007 ud fra regnskabsanalyse.

Jeg vil ud fra regnskabsoplysninger fra Finanstilsynet i årene før og efter ændringerne i regnskabs- og kapitaldækningsregler, prøve at besvare problemformuleringen.

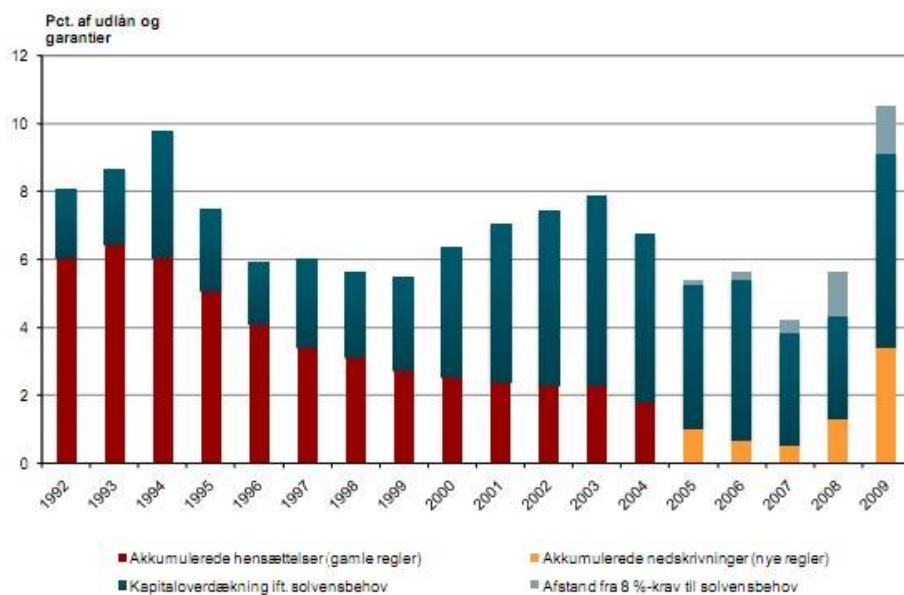
Finanstilsynet har samlet regnskaberne fra pengeinstitutter, som har en arbejdende kapital på over 250 mio. kr. Den arbejdende kapital består af udstedte obligationer, indlån, efterstillet kapitalindsud og egenkapital. Disse pengeinstitutter med en arbejdende kapital på over 250 mio. kr. dækker ca. 99 % af balancesummen i sektoren, og består af mere end 100 pengeinstitutter. Dermed vil jeg mene at materialet er fyldestgørende nok til at kunne udtale sig med en stor sandsynlighed.

De følgende afsnit af analysen, har jeg hentet oplysninger fra finanstilsynet, som årligt udgiver publikationer om statistik, for de danske pengeinstitutter: "Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter"⁵⁸. Den nyeste publikation fra Finanstilsynet er: "Markedsudviklingen i 2010 for pengeinstitutter", blev offentliggjort d. 05.05.2011. Pga. det sene tidspunkt for offentliggørelsen har det ikke været muligt at inddrage denne i analysen.

3.2.1 Hensættelser og nedskrivninger

Af nedenstående Figur 5 fremgår udviklingen i de akkumulerede hensættelser og nedskrivninger på udlån hos danske pengeinstitutter. Som tidligere beskrevet talte man om hensættelser før 2005, hvor de herefter overgik til at være nedskrivninger. I nedenstående figur 5 ses de samlede akkumulerede nedskrivninger/hensættelser for perioden 1992-2009.

⁵⁸ <http://www.finanstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser.aspx>

Anm.: Fra 2005 og frem er kapitaloverdækningen beregnet på grundlag af pengeinstitutternes indberettede solvensbehov. Afstand fra 8 %-krav til solvensbehov er beregnet under hensyntagen til overgangsordningen. Den største værdi af solvensbehov, kapitalkrav efter overgangsordning og minimumskapitalkravet indgår. Overgangsordningen bevirker, at de nye Basel II regler først slår fuldt ud igennem på kapitalkravene efter 2011. IRB institutter skal have en basiskapital, der udgør mindst 80 pct. af solvenskravet opgjort i overensstemmelse med det tidligere gældende regelsæt (Basel I).
 Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Kilde: Finanstilsynet

Figur 5, viser størrelsen på hensættelserne og nedskrivninger, samt afstanden ned til kapitaldækningskravet i perioden 1992 – 2009.

Som det ses af diagrammet har størrelsen af de faktiske hensættelser/nedskrivninger været dalende fra 1993 til 2007. Det mest markante fald ses i perioden 2004 – 2005, hvor de internationale regnskabsstandarder blev implementeret i Danmark. Beløbsmæssigt var nedskrivningerne forholdsvis stabile fra 1997 til 2003, hvor beløbet ca. var 30 mia. kr., mens der i 2007, kun var nedskrevet ca. 14,6 mia. kr. Der er dermed tale om en udvikling, hvor niveauet for hensættelser og nedskrivninger har været faldende, og pengeinstitutternes nedskrivningsbuffer er dermed blevet stærkt reduceret i perioden fra 2003 og frem til den finansielle krises start i 2008. Pengeinstitutsektorens samlede buffer eller reserve var blevet reduceret med ca. 15,4 mia. kr. i perioden, hvilket svarer til en halvering over 4 år.

Bevægelser i kurverne i ovenstående Figur 5 skyldes summen af tre forskellige effekter.

- hvis pengeinstitutterne tilbagefører hensættelser/nedskrivninger vil kurven falde.

- hvis pengeinstitutterne nedskriver/hensætter på udlån vil kurven stige.
- hvis pengeinstitutterne afskriver på udlån, det vil sige hvis tabene realiseres, vil kurven falde.

Udviklingen i diagrammet kan derved ændres af overstående faktorer. Den faldende mængde af hensættelse/nedskrivninger fra 2004 til 2007, kan dermed tilbageføres til de ændrede regnskabsregler i 2005, samt at perioden var præget af høj økonomisk vækst. Der forekom meget få tab på udlån som objektivt kunne bevises, og kurvens fald skyldes derfor ikke afskrivninger på udlån.

Udviklingen er så markant, at faldet i de akkumulerede hensættelser/nedskrivninger i perioden fra 2003, som det fremgår af overstående graf, skal ses i sammenhæng med den økonomiske vækst, som Danmark havde i daværende periode.

Pengeinstitutternes fremtidsudsigter var positive i de gode tider, og vurderingen af pengeinstitutternes udlån bar præg af dette forhold. Siden starten af 1990'erne havde de danske pengeinstitutter ikke oplevet tilbagegang og havde stort set ikke tabt penge på udlån. Det var en mangeårig periode med økonomisk vækst, som uundgåeligt har påvirket pengeinstitut sektoren. Mange bankrådgivere og andre ansatte i pengeinstitutterne var blevet ansat efter seneste krise, og selvom mange af de øverste chefer og bestyrelser, havde oplevet dårlige tider, så havde disse personer også glemt de dårlige tider, og pengeinstitut driften drejede sig langt mere om salg end at rådgive kunderne. Derved blev det forholdsvis lettilgængeligt at låne penge, hvor tab på udlån ikke var forventeligt eller almindeligt. Fremtidsudsigterne var gode, hvilket afspejledes af den jævne og forholdsvis konstante hensættelseskonto, som lå på et stabilt niveau frem til 2003/04. I 2004 faldt den svagt, hvorefter den i 2005 tog et stærkt dyk fra 28,2 mia.kr. til 19,5 mia.kr., hvilket svarer til et fald på omkring 30 %. Denne reduktion af sektorens hensættelseskonto fandt sted samme år, som indførelsen af de internationale regnskabsregler, hvor man overgik fra forsigtighedsprincippet til neutralitetsprincippet. De nye regler, for hvornår der må nedskrives på udlån, har haft en tydelig og klar effekt på pengeinstitutternes økonomiske buffer, som hensættelses-/nedskrivningskontoen udgjorde. Fra 2005 og frem til 2007 fortsatte denne udvikling med reducere af nedskrivningskontoen, hvorefter finanskrisen i 2008 sendte niveauet for nedskrivninger op på et rekordhøjt niveau. Reduceringen af denne stødpude, som fandt sted fra 2004 til 2007, kan opgøres til ca. 15,4 mia.kr., hvilket

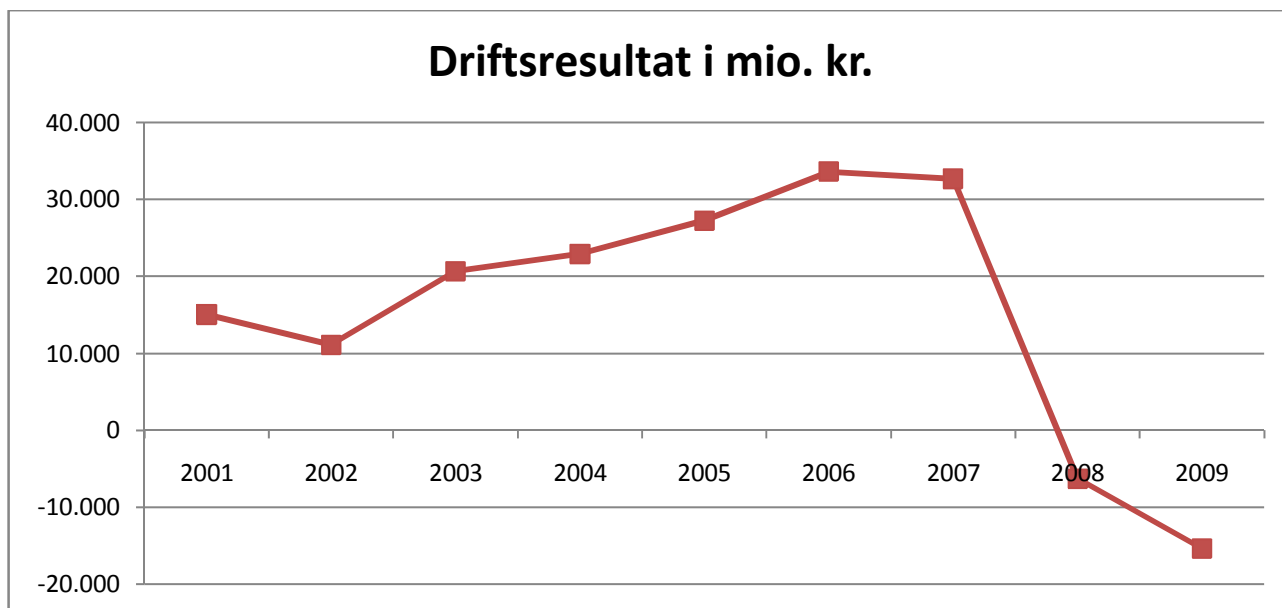
svarer til mere end en halvering af sektorens samlede nedskrevne beløb. Det kan hermed påvises, at ændringen fra forsigtighedsprincippet til neutralitetsprincippet har haft en væsentlig negativ påvirkning på pengeinstitutternes stabilitet og buffer og muligheden for at modstå en finanskris.

3.2.2 Pengeinstitutternes resultater

Pengeinstitutternes driftsresultater havde som også tidligere nævnt været positive gennem en lang årrække før den finansielle krise i 2008, idet samfundet havde været præget af høj økonomisk vækst i gennem lang tid. Dette gav pengeinstitutterne nogle rigtig gode rammevilkår til at øge deres resultater. Nedenfor i figur 6 ses dette tydeligt, hvor årets resultater for hele pengeinstitutsektoren indgår. Fra 2001 og frem til 2007 steg resultaterne fra tæt på 15 mia. kr. til at toppe i 2006 med 33,6 mia. kr. og 32,6 mia. kr. i 2007. Dette var en stigning på over 100 % på bare 5 år. I 2008 begyndte så den finansielle krise så at blive omtalt, og pr. 30.06.2008 kunne den finansielle krise tydeligt aflæses i regnskaberne, da resultatet var 9,3 mia. kr. mod 22,1 mia. kr. for første halvår 2007. Selvom pengeinstitutterne det første halve år af 2008, havde fået et overskud på knap 10 mia. kr. så endte hele årets resultat med et underskud på 6,2 mia. kr. Dette skyldes primært de førømtalte nedskrivninger, men også at aktie og valuta handelen gik i stå. Det var dog ikke kun i Danmark at pengeinstitutterne fik store underskud. Det største chok de finansielle markeder fik, var nok dengang Lehman Brothers gik konkurs. Det til trods for at mange troede at banken var "too big to fail" og at den amerikanske regering ville gribe ind, således, at de der havde investeret i Lehman Brothers ikke ville tabe penge. Men som sagt gik Lehman Brothers konkurs, hvilket rystede finansverdenen endnu mere end den i forvejen var og efterfølgende kom der adskillige redningsforsøg fra mange regeringer for at redde deres pengeinstitutter og dermed landets finansielle system.

I Danmark gik staten i første omgang ind og lavede bankpakke I, som gav fuld indskydergaranti. Kort tid efter kom bankpakke II, med store summer hybrid kapital til bankerne. Heraf 24 mia. kr. til Danske Bank.⁵⁹

⁵⁹ <http://www.business.dk/finans/danske-bank-gaar-med-i-bankpakke-ii>

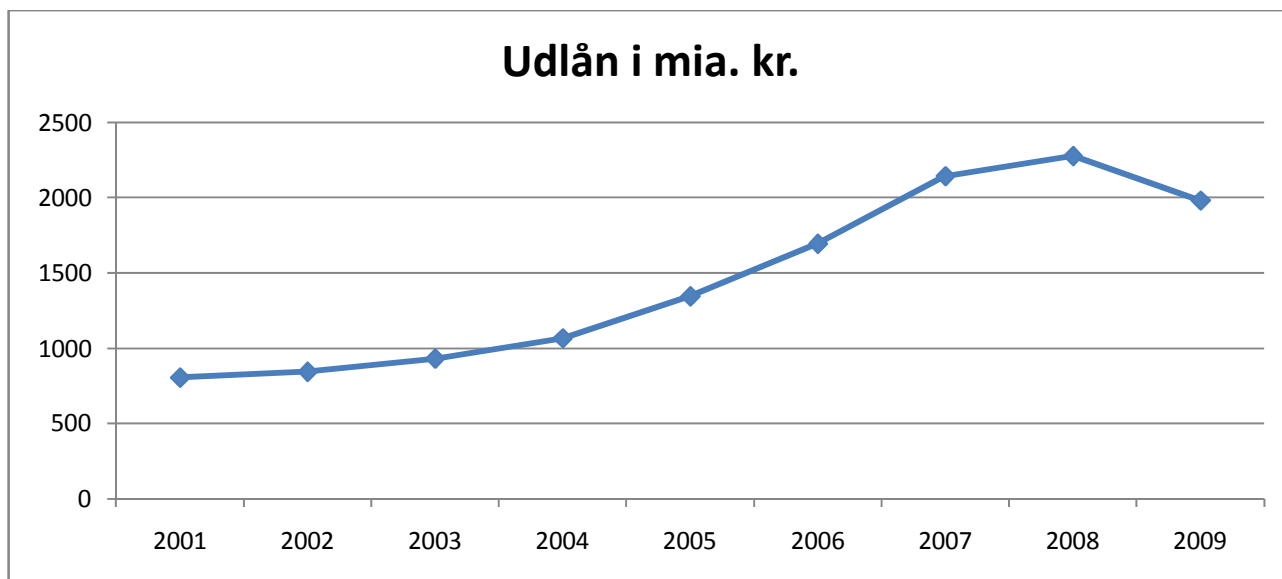
Kilde: Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 6, viser de danske pengeinstitutters driftsresultater i mio. kr. i perioden 2001 – 2009.

Det ses tydeligt på figuren at faldet i 2008 var drastisk, der var tale om en ekstrem situation, den økonomiske højkonjunktur var slut og nu blev det lavkonjunktur. Med denne ekstreme omvæltning var den onde spiral begyndt. Idet pengeinstitutternes stabilitet og overlevelse blev usikker, der skabt mistillid til den finansielle sektor og der spredte sig panikagtige tilstande. Situationen i Danmark blev forværret yderligere af nogle enkelt sager, bl.a. IT-factory og Totempo.

3.2.3 Udlån og indlån

Udlån er et af de steder hvor det er tydeligst at se at der var tegn på en boble i det danske samfund. Som det ses i figuren nedenfor ses det tydeligt, i perioden 2001 til 2004 var der let stigende tendens i pengeinstitutternes udlån. Men fra 2005 begyndte udlånene virkelig at komme, fra 2004 – 2005 steg udlånene med 26 %, hvilket er en markant stigning og det fortsatte i 2006 og 2007. Hvis der kigges på hele perioden fra 2001 til 2007 steg udlånene med 266 %. Fra 2007 til 2008 steg udlånene kun med 6 %, mens udlånene faldt med 13 % fra 2008 til 2009. Dette viser også at kredit politikken i pengeinstitutterne er strammet væsentlig op.

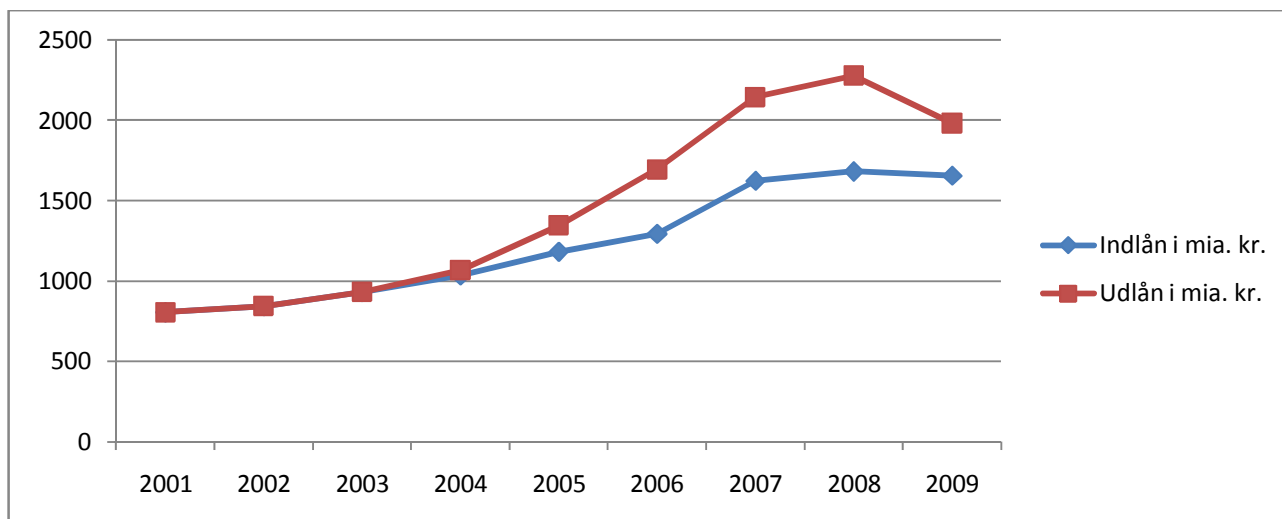
Kilde: Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 7, viser de danske pengeinstitutters udlån i mia. kr. i perioden 2001 – 2009.

De gode økonomiske resultater og overskud i det danske samfund, skabte i perioden 2004 til 2007 en naturlig lyst og mulighed for ekspansion, hvilket blandt andet afspejles i den stigende udlånskurve. I denne periode var renten også meget lav, og pengeinstitutterne kunne ubesværet og meget billigt hente kapital, som de igen lånte videre og tjente derved endnu flere penge på deres rente marginaler. Den førte penge politik fra Nationalbanken, som støtter sig meget op fra ECB's pengepolitik, da vi har fastkurspolitik og vores valuta kun har et udsvingsbånd på +/- 2,25 % overfor euroen⁶⁰. Dette har betydet meget lave renter, samt meget likviditet til markedet, som har haft væsentlig indvirkning på de danske pengeinstitutters voldsomme udlånsvækst.

I Danmark havde pengeinstitutterne oparbejdet et udlånsoverskud i forhold til indlån, og pengeinstitutterne fundede sig derfor ved at optage lån. Lånene blev især optaget i udlandet på meget fordelagtige vilkår, med meget lave renter på grund af den store mængde likviditet der var. Dette gjorde at der var meget lave marginalomkostninger for pengeinstitutterne at låne.

⁶⁰ [http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Beretning_og_regnskab_2000/\\$file/nb02.htm](http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/Beretning_og_regnskab_2000/$file/nb02.htm)

Kilde: Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 8, viser de danske pengeinstitutters udlån og indlån i mia. kr. i perioden 2001 – 2009.

Figuren ovenfor viser at indlånene i den danske pengeinstitut sektor, svarede til udlånene i den danske pengeinstitut sektor indtil 2004/2005, hvor udlånene begyndte at stige voldsomt. Det største indlåns underskud var i 2008 med 624 mia. kr., hvilket svare til at pengeinstitutterne har gearret deres indlån med ca. 33 %. En af grundene til den voldsomme stigning i indlåns underskuddet, er helt sikkert efter min mening de ændrede regnskabsregler med hensyn til hensættelser/nedskrivninger, men jeg kan dog ikke komme med tal som præcist beskriver hvor meget.

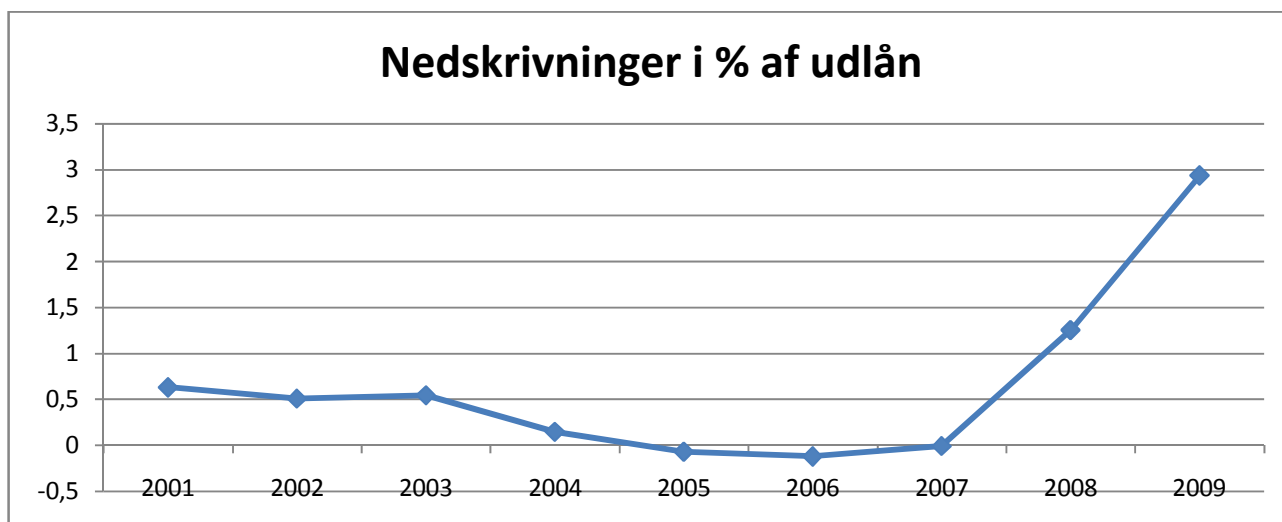
Underskuddet i 2008 medførte, at pengeinstitutterne inden finanskrisen havde baseret deres funding på at optage lån i det meget likvide marked, og priserne på kapital var samtidig helt i bund. Da krisen indtraf og panikken samt mistilliden spredte sig, blev fremskaffelsen af denne livsnødvendige funding sværere og markant dyrere.

Pengeinstitutterne internationalt lukkede mere eller mindre ned for udlån til hinanden, og likviditeten var derfor afgørende faktor i denne finansielle krise. Et stort indlånsunderskud kan derfor i et presset marked, være katastrofal, da det lægger yderligere pres på pengeinstitutterne at skaffe kapital og likviditet i markedet.

De tilgængelige pengemarkeder smittede af på pengeinstitutternes kunder muligheder for at låne, dette gav mulighed for mange familier til at købe deres hus nr. 2 eller gav nogle folk mulighed for at købe værdipapirer for lånte midler, pengeinstitutterne havde dog som

oftest pant i ejendommen eller i værdipapirerne. De store afkast på de forskellige investeringer lokkede flere til, og til sidst ville Hr. og Fru. Jensen også have en del af lagkagen. Priserne på især ejendomme steg markant og skabte rammerne, samt fundamentet for en boligboble var til stede. Der er ingen tvivl om, at også den generelle vækst og den galoperende økonomi var årsag til ekspansionen. Hvor stor indflydelsen har været, er dog igen svært at udregne præcist. Men ud fra en alt andet lige betragtning, er der ingen tvivl om at de ændrede regnskabsregler i 2005 også har haft en positiv effekt på pengeinstitutternes vilje til at låne penge ud til kunderne og selv ekspanderer.

I nedenstående figur ses sammenhængen mellem nedskrivninger og udlån i den danske pengeinstitutsektor i % for perioden 2001 til 2009. Som det fremgik af ovenstående afsnit, har trenden været, at udlån og nedskrivninger har været forholdsvis stabile indtil 2004, hvorefter de danske pengeinstitutter fik nye retningslinjer for at nedskrive, hvilket i 2005, 2006 og 2007 gjorde at de rent faktisk tilbageførte tidligere års nedskrivninger. Da den finansielle krise så begyndte, steg pengeinstitutternes procentvise del af udlån også hvilket betød, at i 2008 nedskrev pengeinstitutterne 1,26 % af deres udlån, mens de i 2009 nedskrev 2,93 % af deres udlån. Figuren er endnu engang med til at forstærke min teori om, at ændringen af regnskabsreglerne var med til at forværre den finansielle krise.

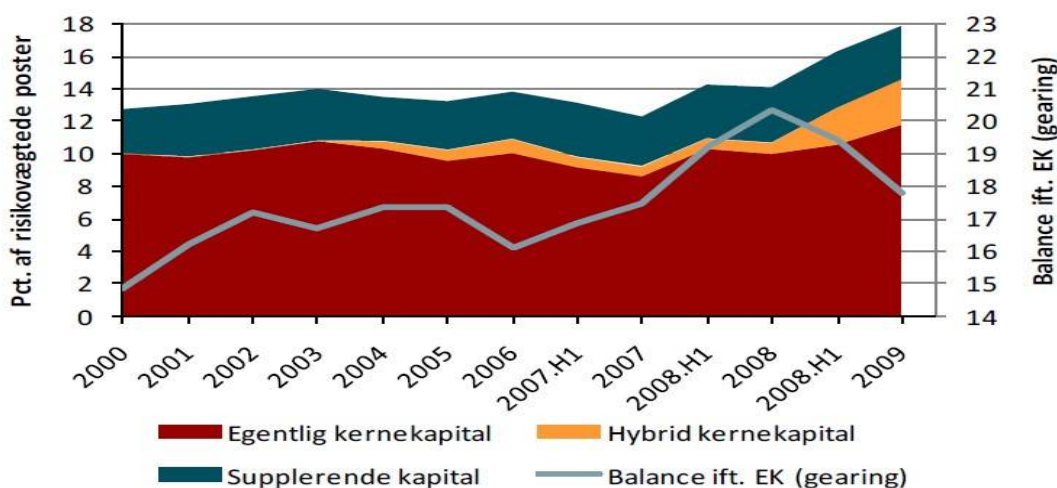
Kilde: Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 9. viser de danske pengeinstitutters hensættelser og nedskrivninger i procent i perioden 2001 – 2009.

3.2.4 Solvens

Solvensen hos de danske pengeinstitutter bliver der ofte snakket om i medierne, når der snakkes om pengeinstitutter i krise. Solvens er et af grundelementerne i BASEL I, II og III reglerne. Kort sagt er solvensprocenten en betegnelse for basiskapital i forhold til risikovægtede aktiver.

Nedenstående figur viser udviklingen i solvensprocenten siden 2000 og frem til 2009, hvor basiskapitalen er delt op i Egentlig kernekapital, Hybrid kernekapital og supplerende kernekapital. Set over hele perioden har solvensen været mellem 12 og 14 %, dog er den i 2009 steget til ca. 18 %. I 2007 var det største fald i solvensprocenten og den kom ned på 12,3 %, hvilket er det laveste niveau siden 1999. Dette hænger sandsynligvis sammen med den kraftige udlånsvækst, men også implementeringen af BASEL II reglerne, som netop blev implementeret i 2007, har haft sin betydning.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Kilde: Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 10, viser de danske pengeinstitutters kapital i mia. kr. i perioden 2000 – 2009.

Kort fortalt betød implementeringen af BASEL II reglerne, at pengeinstitutterne kunne vælge at bruge de nye metoder til at opgøre deres individuelle solvenskrav. Den individuelle opgørelse af solvenskrav blev indført i Danmark i 2005, i forbindelse med ændringerne vedr. principperne ved nedskrivninger/hensættelse. BASEL II betød, at pengeinstitutterne kunne anvende metoder, som skulle kunne beregne det individuelle solvensbehov mere præcist, hvilket i de fleste tilfælde betød en lempelse i forhold til

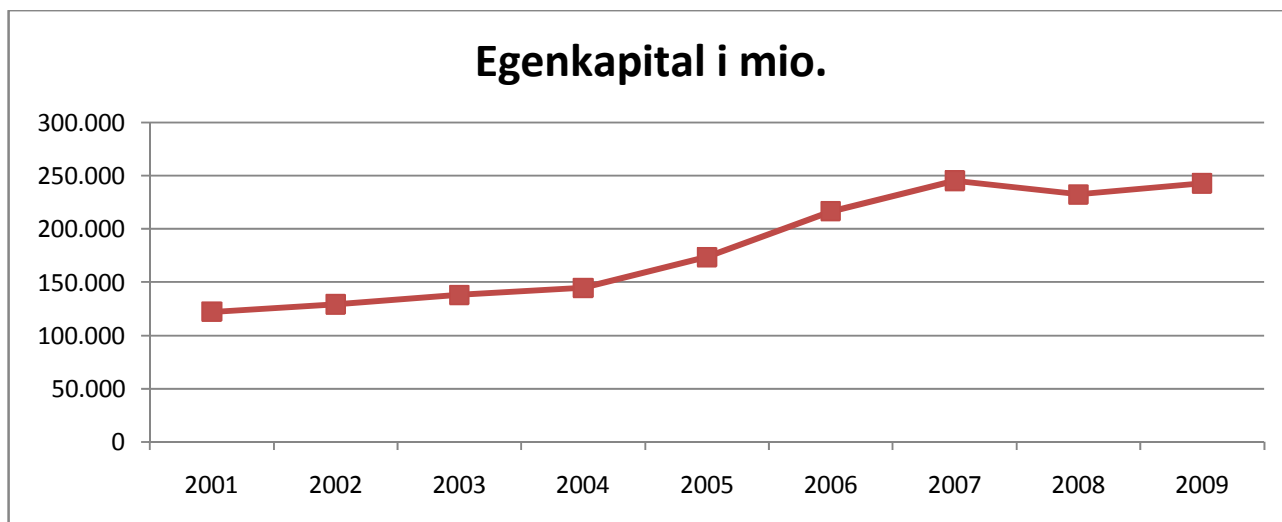
kravene om solvens i pengeinstitutterne. De individuelle opgørelses metode er også forholdsvis omfattende, hvorfor det kun kunne betale sig at benytte sig af dem hvis pengeinstitutterne kunne mindske deres solvenskrav. Det ses også i figuren at solvensprocenten i 2008 og 2009 er steget voldsomt, og tendensen er formodentlig fortsat i 2010. Den primære grund er, at pengeinstitutterne har hentet meget kapital eksternt, for at sikre sig, at der ikke opstår spekulationer om at pengeinstituttet er i problemer.

Set med et overordnet perspektiv bør effekten af ændringerne af regnskabsprincipperne for hensættelser/nedskrivninger ses i sammenhæng med de ændringer, som sideløbende skete med kapitaldækningsreglerne. Fra 2005-2007 skete der et stort fald i pengeinstitutternes hensættelses/nedskrivningskonto. For at kompensere for denne udhulning af pengeinstitutternes økonomiske reserver kunne en tilsvarende større egenkapital have betydet, at bankerne ikke stod dårligere rustet til kommende krisetider samme periode imidlertid ikke en stigning i solvensprocenten, men derimod et fald fra 13,2 % i 2005 til 12,3 % i 2007.

3.2.5 Egenkapital

Egenkapital har en naturlig sammenhæng med solvens, da egenkapitalen indgår i beregningerne til solvens. Jf. figur 11, havde de danske pengeinstitutter en samlet egenkapital på ca. 122 mia. kr. i 2001, mens egenkapitalen i 2007 var ca. 245 mia. kr. Dette er en stigning på 100 % på bare 6 år. Dette er umiddelbart rigtig godt. Men hvis der kigges nærmere på hvorfor egenkapitalen er steget så voldsomt, specielt fra 2004 og frem til 2007, så var det bl.a. pga. tilbageførsel af hensættelser/nedskrivninger, rigtig store overskud, værdistigninger på pengeinstitutternes aktiver, samt ekspansion. I 2008 faldt egenkapitalen så til ca. 232 mia. kr., hvilket primært skyldes den finansielle krise som resulterede i nogle store nedskrivninger. En af de ting som var med til at forbedre egenkapitalen i 2005 og frem til 2007 var tilbageførsel af hensættelser/nedskrivninger og denne specifikke post kan i stor udstrækning tilbageføres til de regnskabsregler som blev ændret i 2005. Nedenstående figur ligner i øvrigt figur 7, som viste pengeinstitutternes udlån. Den største stigning i egenkapitalen for de danske pengeinstitutter var i 2005 til 2006, hvor den samlede egenkapital steg med over 25 %, hvor normalen er nærmere 10 %. Men en stigning på 25 % på bare et år har betydning for pengeinstitutternes fokus på

de langsigtede konsekvenser, i forhold til pengeinstitutternes stabilitet og evne til at stå imod med, når der igen skulle komme lavkonjunktur.

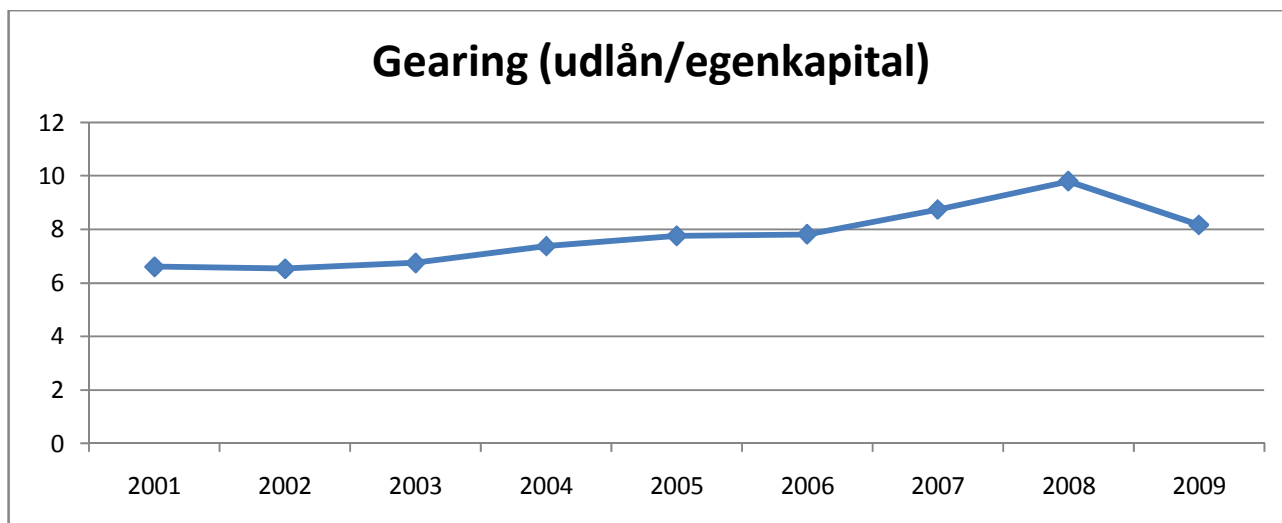

Kilde: Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 11. viser de danske pengeinstitutters egenkapital i mio. kr. i perioden 2001 – 2009.

3.2.6 Gearing

Sammenhængen mellem netop egenkapital og udlån er yderst vigtig for pengeinstitutterne og det kaldes for pengeinstitutternes gearing. Dette nøgletal beskriver hvor mange kroner pengeinstitutterne har lånt ud i forhold til hvor stor egenkapitalen er. En høj gearing vil alt andet lige betyde en høj risiko. For pengeinstitut sektoren gælder det, at gearingen har været forholdsvis stabil frem til 2003. Som det ses i figuren nedenfor er gearingen steget fra 6,746 til 9,797 i 2008, hvilket svarer til en stigning på 68,86 % over en 5-årig periode. Ved en høj gearing har pengeinstitutterne ikke ligeså meget kapital til at stå imod med, hvis der skulle opstå tab på deres udlån. Omvendt betyder en høj gearing, at pengeinstitutterne kan opnå større indtjening, da pengeinstitutterne tjener på deres udlån. Des større udlån, des større grundlag er der for, at opnå et stort overskud. Dette betyder dog også at risikoen er større. Det er ligeledes en generel sammenhæng, at høje afkast kræver større risikovillighed.

Kilde: Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 12, viser de danske pengeinstitutters gearing (udlån/egenkapital) i perioden 2001 – 2009.

3.2.7 Forrentning af egenkapital.

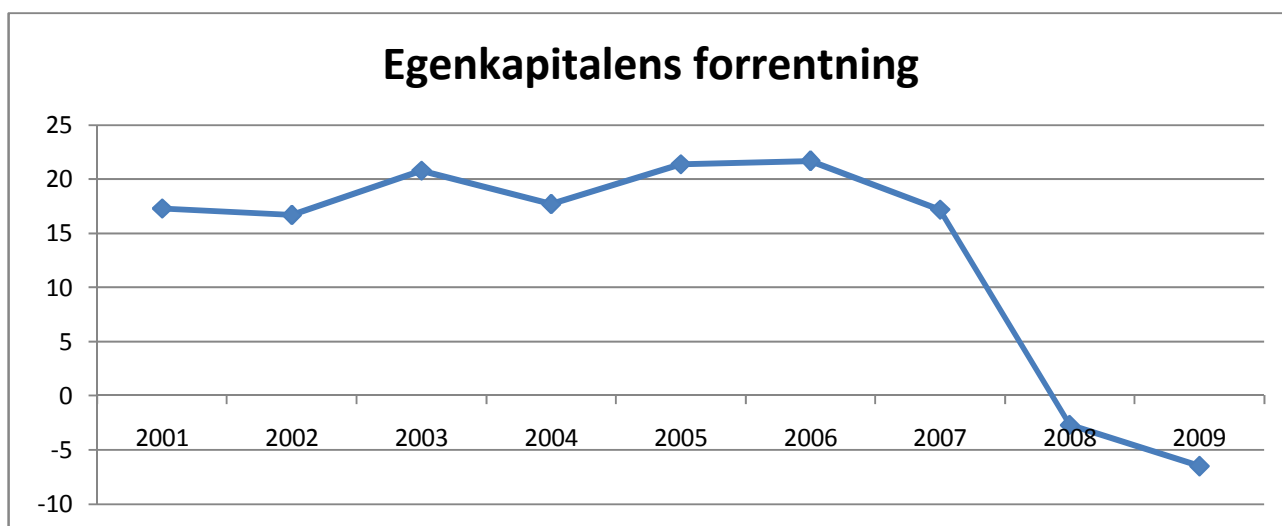
For investorerne i de danske pengeinstitutter er et af de vigtigste nøgletal egenkapitalens forrentning, som viser hvor meget ejerne har opnået i forrentning af den kapital, de har investeret i virksomheden. I nedenstående figur ses den danske pengeinstituts forrentning af egenkapitalen målt i % fra perioden 2001 til 2009. Frem til 2002 havde egenkapitalens forrentning været forholdsvis stabil på ca. 16-17 %, mens den i 2003 steg til 21 %, og faldt tilbage til 17 % igen i 2004. Herefter steg egenkapitalens forrentning så igen. I 2007 kom der et lille fald, hvorefter der kom et drastisk fald i 2008 med en negativ forrentning, efterfulgt af et lidt værre 2009.

Fra 2003 og frem til 2006, hvor forrentningen var helt i top, oplevede pengeinstitutterne høj indtjening og store overskud, dog samtidig med at egenkapitalen steg, hvilket gjorde at forrentningen af egenkapitalen blev større. I årene 2005 og 2006 blev egenkapitalens forrentning forbedret yderligere af, at der blev tilbageført nedskrivninger. I 2008 og 2009 ser vi at de store negative resultater virkelig har sat sit præg på egenkapitalens forrentning.

Som børsnoteret pengeinstitut er det yderst vigtigt at kunne tiltrække ind- og udenlandske investorer, og som sagt tidligere, er egenkapitalens forrentning et vigtigt nøgletal for netop dette. Investorerne tiltrækkes af høje afkast, og de skal helst være så høje som muligt,

kontra så lav en risiko som muligt. I årene 2003 til 2006, var der stort pres på pengeinstitutterne fra investorerne for, at kunne opretholde disse store afkast. Der ligger derfor et incitament for pengeinstitutterne til ikke at ligge inde med alt for store egenkapitaler, da det alt andet lige giver lavere forrentning. Yderligere var der ikke nogen krav i kapitalreglerne, som gjorde at pengeinstitutterne skulle kapitalisere sig højere. Desuden havde pengeinstitutterne mulighed for, at øge egenkapitalens forrentning.

Når fokus fra pengeinstitutterne synes at være på egenkapitalens forrentning frem for på pengeinstitutternes stabilitet, kan det resultere i et farligt incitament struktur. Dette maksimerer og presse pengeinstitutternes indtjening, mens pengeinstitutterne minimerer deres kapital dækninger. I højkonjunkturperioder er der ikke så stor fokus på følsomhed over for ændringer i økonomien, når det kun går godt, hvilket det gjorde i en lang periode.

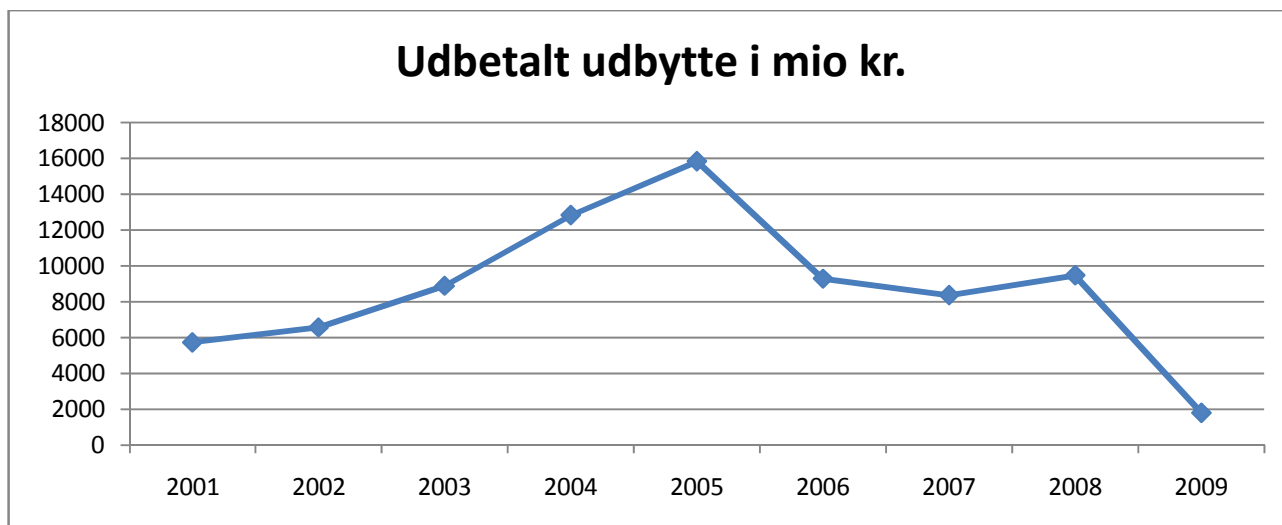
Kilde: Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 13, viser de danske pengeinstitutters egenkapitalens forrentning i procent i perioden 2001 – 2009.

3.2.8 Udbytte

Udbytte er en måde hvorpå pengeinstitutterne kan belønne deres aktionærer, både hvis pengeinstitutterne har underskud eller overskud. Oftest er det kun ved overskud at aktionærerne får del af pengeinstitutternes udbytte. Figuren nedenfor illustrerer de danske pengeinstitutters udbytte til aktionærerne fra 2001 til 2009. I perioden fra 2001 til 2005 har der været et stort udbytte til aktionærerne fra ca. 5,7 mia. kr. i 2001 til 15,8 mia. kr. i år

2005, hvilket er en stigning på 276 %. I 2005 faldt udbyttet igen til et niveau omkring 9,0 mia. kr., mens i 2009 faldt til 1,8 mia. kr.

Kilde: Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 14, viser udbetalingen i udbytte i mio. kr. fra de danske pengeinstitutter i årene 2001- 2009.

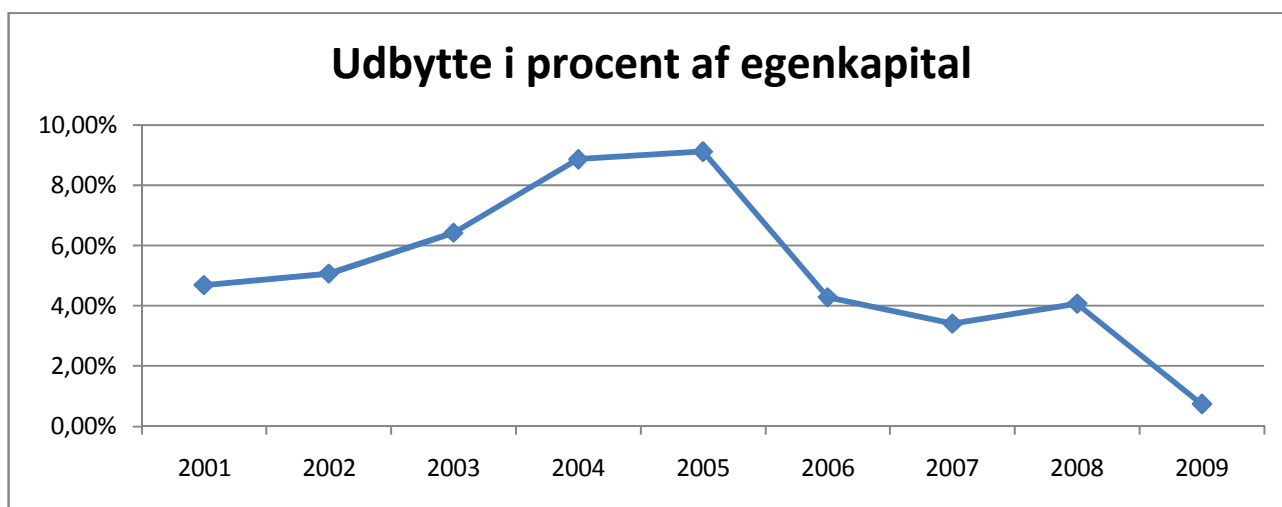
Udbetalingerne af udbytte til aktionærene besluttet på de ordinære generalforsamlinger, hvor årsregnskabet skal godkendes af aktionærene⁶¹. Udbetalingerne finder således sted året efter det vedrørende regnskabsår. Typisk udbetales udbyttet kun en gang årligt.

I forhold til ændringerne af regnskabsprincipperne eller ændringerne i kapitaldækningsreglerne, kan der ikke ses nogen entydig sammenhæng med de udbetalte udbytter. Det største beløb der blev udbetalt var i 2005, hvilket vil sige at det var vedrørende regnskabsåret 2004. I 2005 hvor ændringerne af regnskabsprincipperne trådte i kraft, faldt udbyttet til aktionærene til ca. 9,3 mia. kr. Det er lidt paradoksalt at se at der i 2008 blev udbetalt ca. 9,4 mia. kr., selvom 2008 viste et kæmpe driftsunderskud på ca. 6,3 mia. kr.

Dog skal vi huske på at udbyttet i 2008 stammer fra regnskabsåret 2007, hvor pengeinstitutterne fortsat leverede et stort positivt resultat, og udbyttet blev godkendt i foråret 2008, mens krisen først blev kendt i sensommeren 2008.

⁶¹ Selskabslovens §180

Hvis man kigger på det procentvise udbytte af egenkapitalen, der er illustreret nedenfor i figur 15, viser den nogle forholdsvis lave procentsatser. De lave procentsatser skyldes, at pengeinstitutterne ikke kan udlodde hele deres egenkapital til aktionærerne. Det ses i figur 15, at pengeinstitutterne udlod ca. 4,7 % af deres egenkapital i udbytte, denne procentsats steg indtil 2004 og 2005 hvor procentsatserne hhv. var 8,86 % og 9,12 %. Dernæst faldt den procentvise udbytte af egenkapitalen igen til omkring 4 %, mens udbyttet faldt til 1,8 % i 2009.

Kilde: Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 15, viser udbytte i procent af egenkapitalen i perioden 2001 – 2009 fra de danske pengeinstitutter.

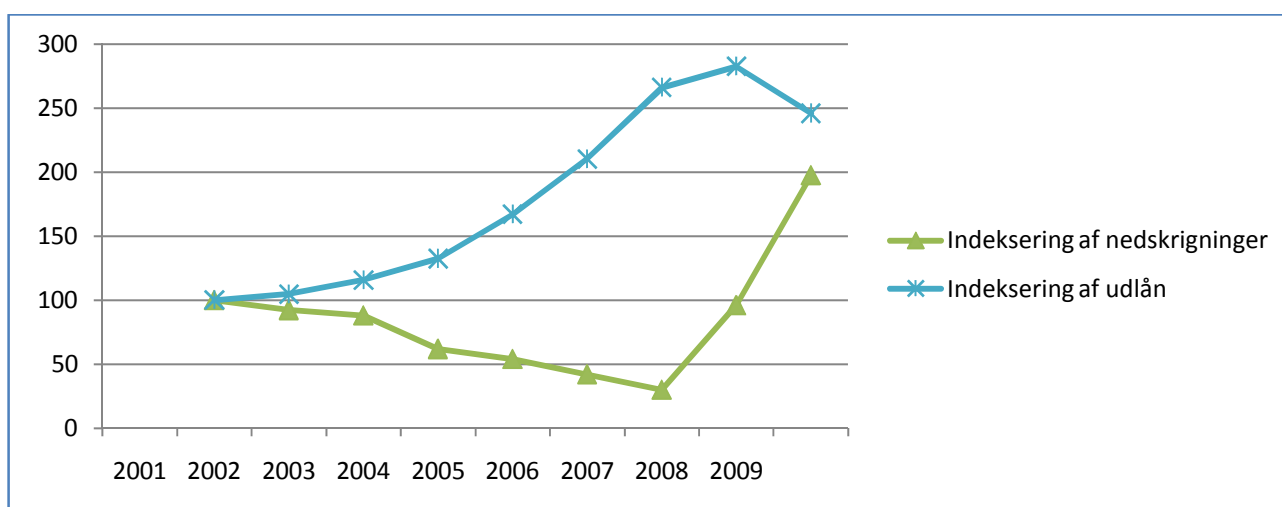
Der kan kun betales udbytte af årets overskud og akkumulerede nettooverskud fra tidligere år. Beslutningen omkring størrelsen af den udbetalte udbytte bliver som sagt, truffet på den ordinære generalforsamling. Det er ledelsens ansvar, at udbyttet ikke overstiger, hvad der er økonomisk ansvarlig for pengeinstituttet. Det er dog klart at gode regnskabsår i pengeinstitutterne vil der være et langt større pres og en forventning fra aktionærerne omkring udbyttebetalingen. Dette pres er dog ikke nødvendigvis til gode for aktionærerne på lang sigt, idet udbyttet er med til at udhule pengeinstitutternes egenkapital, og dermed også pengeinstitutternes solvens og buffer til, at modstå finansielle kriser. I årene frem til finanskrisens start, var det utrolig indbringende, at være aktionær i pengeinstitutterne, men siden 2008 er aktiekurserne styrtdykket på den danske børs. Det har medført, at pengeinstitutterne ikke udlodder udbytte i lige så høj grad som i de kronede tider, hvilket også skyldes bankpakke I, hvor pengeinstitutterne fik forbud mod at udlodde udbytte.

Set i lyset af pengeinstitutternes faldende resultater, faldene aktiekurser og mindre udbytte, kunne aktionærene have været bedre stillet. Pengeinstitutterne kunne have valgt ikke at udlodde helt så meget i udbytte som i årene op til finanskrisen. Men i sidste ende handler det om at kunne forudse den næste finansielle krise, hvilket de danske pengeinstitutter ikke formåede. Om de danske pengeinstitutter havde klaret sig bedre ved, at udlodde mindre udbytte i årene op til finanskrisen og om ændringerne af hensættelses/nedskrivningsreglerne eller kapitaldækningsreglerne har haft en betydning, er meget svært at udregne. Der er dog ingen tvivl om, at det har været med til at forstærke de danske pengeinstitutters finansielle krise.

3.3 Alt andet lige betragtning

Alt overstående er de data der nu foreligger, i kraft af de regnskabs- og kapitaldækningsregel ændringer, som har været i perioden 2001 – 2009. For at kunne besvare opgavens problemstilling kunne det være interessant at vurdere hvordan pengeinstitutterne ville være kommet igennem krisen hvis ikke der havde været ændret i regnskabsprincipperne eller kapitaldækningsreglerne. Altså en "alt andet lige" betragtning.

De væsentligste forhold der har været i udviklingen de seneste år, og beskrevet i de overstående afsnit, er de akkumulerede hensættelser og nedskrivninger samt det samlede indlån. I nedenstående figur 16 illustreres disse punkter indekserede for at kunne tydeliggøre udviklingen.

Kilde: Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 16, viser en indeksering af nedskrivninger og udlån, med indeks 100 i år 2001, for de danske pengeinstitutter i perioden 2001 – 2009.

De indekserede kurver betyder, at de procentvise stigninger i henholdsvis nedskrivninger og udlån ses i samme graf, og udviklingen i disse to kategorier kan sammenlignes, idet de har samme udgangspunkt.

I figur 16 fremkommer det tydeligt, at der i hele perioden har været udlånsvækst, bortset fra 2009, I 2 halvår af, 2004 begyndte en virkelig voldsom vækst i udlån, som først sluttede i 2. halvår af 2008. I 2004 kom der samtidig et fald i kurven vedrørende de indekserede nedskrivninger og hensættelser, hvilket var en ildevarslende udvikling. Fra 2004 til 2007 blev afstanden øget mellem nedskrivninger og udlån. Ændringerne af regnskabsprincipperne blev, som tidligere nævnt ændret i 2005, og det er her kurven for de akkumulerede nedskrivning virkelig knækker i en negativ retning, mens udlånene fortsætter den ekspansive vækst, der startede i 2004.

Effekten af de regnskabsmæssige ændringer synes derfor tydelige, men det kunne derudover være interessant at "stress" teste udviklingen ved at inddrage nogle hypotetiske tendenslinjer, som beskriver hvordan udviklingen kunne have været, hvis ændringen af regnskabsprincipperne ikke havde fundet sted.

Der udtænkes her 2 hypotetiske alternative trends, som er baseret på 2 forskellige forudsætninger.

3.3.1 Hypotese tendenser

Alternativ 1

Her tages udgangspunkt i de akkumulerede hensættelser og nedskrivninger i procent af det samlede udlån. I perioden fra 1997 til og med 2004 faldt tallet støt fra 5 % til 2,64 % jf. nedenstående figur 17.

Sammenholdt med den ekspansive vækst i udlån antages det, at procentsatsen fra 2004 de 2,64 % fastholdes de 3 efterfølgende år. Hvis ikke der havde været ændringer i regnskabsprincipperne for hensættelser og nedskrivninger kunne det tænkes, at de akkumulerede hensættelser i procent af udlån havde ligget stabilt. Pengeinstitutterne ville i dette tilfælde have haft muligheden for, at lægge lidt ekstra til side til hensættelser, jf. de

tidligere regler om hensættelser og dermed stå stærkere i finansielle kriser. I årene 2005 til og med 2007 var der store driftsoverskud, og det var dermed ikke usandsynligt, at pengeinstitutterne ville have valgt at hensætte yderligere beløb til fremtidige tab i disse gode regnskabsår. Samtidig var procentsatsen nået et meget lavt niveau og en fastholdelse af 2,64 % er således ikke en høj sats. Nedenstående skema illustrere denne antagelse.

<i>Alternativ 1 - Fastholdelse af akk. nedskrivninger i % af udlån for 2004 = 2,64%</i>			
	2005	2006	2007
Akk. nedskrivninger i % af udlån	2,64	2,64	2,64
Beregnet akk. nedskrivning i 1.000 kr.	35.482.832	44.743.943	56.636.248

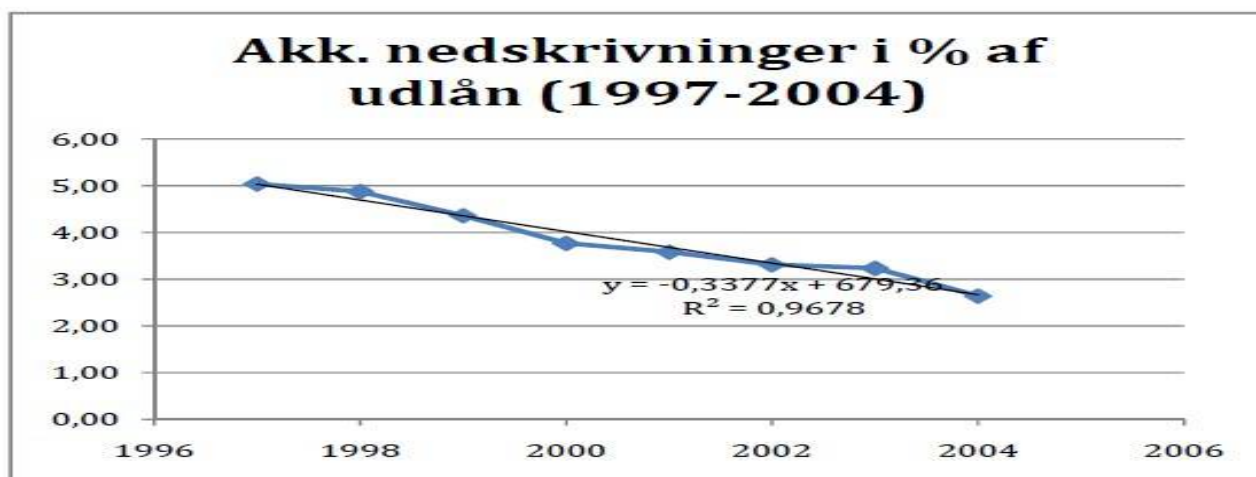
Kilde: Egen udregning ud fra, Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 17, viser hvad det vil betyde for nedskrivningernes størrelse, hvis der blev fastholdt en akk. nedskrivning på 2,64 % i årene 2005-2007.

Med en konstant fastholdelse af den akkumulerede nedskrivningsprocent af udlån findes de tilsvarende akkumulerede nedskrivninger, som det ses af skemaet. Det ses tydeligt, at denne forudsætning resulterer i en kraftigt stigende hensættelses/nedskrivningskonto.

Alternativ 2

I alternativ 2 benytter jeg ligeledes den akkumulerede nedskrivningsprocent af udlån. Fra perioden 1997 og frem til 2004 var udviklingen af den akkumulerede nedskrivningsprocent af udlån forholdsvis stabil, dog med en lidt faldende tendens, hvilket kan ses i nedenstående figur. Alternativ 2 tager udgangspunkt i den fortsatte jævne fald i årene efter 2004.

Kilde: Egen udregning ud fra, Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 18, viser trenden af akk. nedskrivninger i % af udlån i perioden 1997-2004.

I alternativ 2 fastholdes derfor samme hældningskoefficient. Det vil sige, at de akkumulerede nedskrivninger i procent af udlån vil fortsætte samme tendens, som har karakteriseret de foregående år jf. figur 18. Denne forudsætning må anses som værende sandsynlig. Som det tidligere er nævnt og hvilket også kan ses i figuren ovenfor fik kurven et stort knæk i negativ retning fra 2003 - 2004, dette skyldes en kombination af høj udlånsvækst og et stort fald i de akkumulerede nedskrivninger. Havde ændringen af regnskabsprincipperne ved hensættelser og nedskrivninger ikke fundet sted, ville kurvens udseende højst sandsynligt have fulgt samme udvikling som i ovenstående figur 18, indtil et vist punkt hvor kurven vil flade ud, idet der jo ikke kan være negative akkumulerede nedskrivninger og der bør være en vis del hensættelse og nedskrivninger i pengeinstitutterne.

Forudsætningen i alternativ 2's tendens bygger på en fortsættelse af en lineær ligning, hvilket i sidste ende vil betyde, at den ultimativt når et nulpunkt. Dette er naturligvis ikke realistisk, og en udfladning af kurven er dermed nok mere sandsynlig. Spørgsmålet er dog, hvornår udfladningen vil ske, hvilket man kun kan gætte på. Dette alternativ bygger imidlertid på antagelsen om, at kurvens hældning fastholdes i 2005 til 2007.

<i>Alternativ 2 - Fastholdelse af udviklingen i akk. nedskrivninger i % af udlån: $y = -0,3377x + 679,36$</i>			
	2005	2006	2007
Akk. nedskrivninger i % af udlån	2,27	1,93	1,60
Beregnet akk. nedskrivning i 1.000 kr.	30.532.185	32.777.262	34.243.759

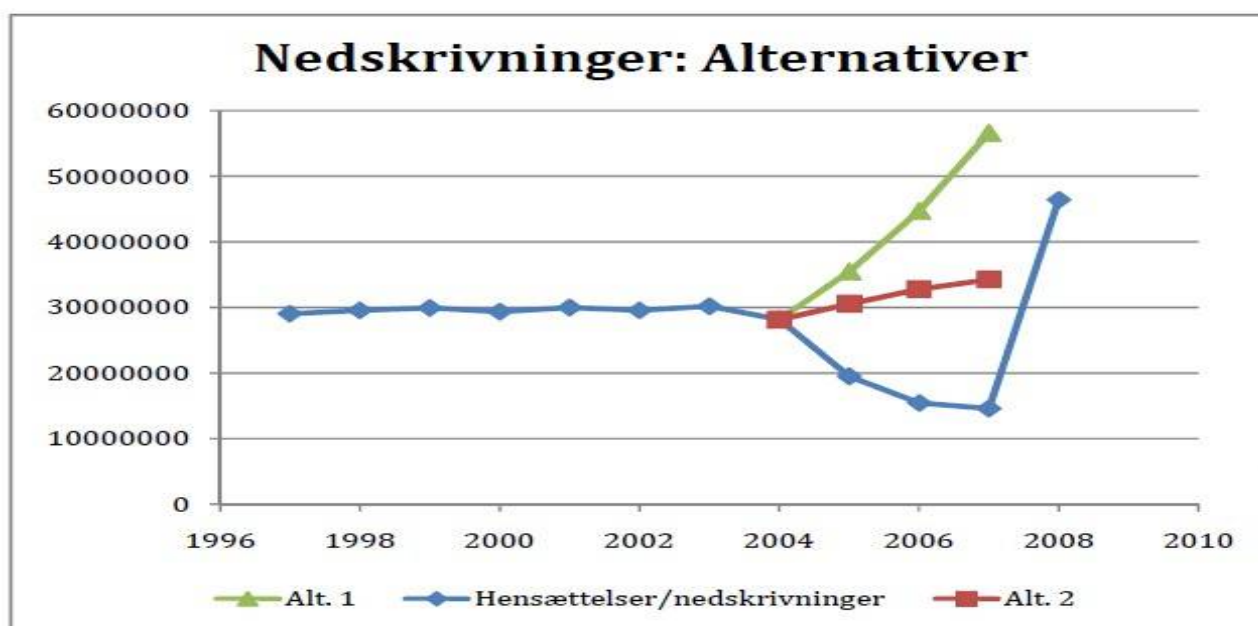
Kilde: Egen udregning ud fra, Finanstilsynet: Markedsudviklingen i 20xx for pengeinstitutter.

Figur 19, viser størrelsen af nedskrivninger, de akk. nedskrivninger i % af udlån falder, i forhold til den udregnede linære regression

For at finde punkter for perioden 2005 til 2007 findes linjens ligning ved at foretage en lineær regression, og de 3 procentsatser udledes. Herefter bruges de beregnede procentsatser og det faktiske udlån til, at udlede de tilsvarende akkumulerede nedskrivninger. Her ses stigende akk. Nedskrivninger ud fra de beregnede tal i figur 19, men i forhold til alternativ 1 mindre stejl end den beregnede i Alternativ 1.

3.3.2 Analyse af de 2 alternative tendenser

Nedenfor i figur 20 illustreres de 2 alternative tendenser som er lavet ud fra de "gamle" hensættelses regler, sammenholdt med den faktiske udvikling i nedskrivninger.

Kilde: egen udregning

Figur 20, viser de 2 alternatives udvikling i nedskrivninger, sammenholdt med de faktiske nedskrivninger.

De akkumulerede nedskrivninger udgjorde i 2007 14,6 mia.kr. De to opstillede alternative tendenser ville med udgangspunkt i de foretagne forudsætninger resultere i henholdsvis akkumulerede nedskrivninger på 56,6 mia.kr. og 34,2 mia.kr. i 2007. Der er tale om et gab mellem de aktuelle og de beregnede akkumulerede nedskrivninger på henholdsvis 42,0 og 19,6 mia.kr. Gabet illustrerer en mulig effekt af ændringen til regnskabsprincipperne i 2005.

Ud fra de 2 opstillede alternative, er det ikke muligt at konkludere entydigt at de "gamle" regnskabsprincipper havde været med til at pengeinstitutterne ville have hensat eller nedskrevet betydeligt mere end tilfældet. De 2 tendenser er alligevel et godt bud på dette, og hvis man tager et gennemsnit af de 2 alternativer vil jeg tro, der er større sandsynlighed for et rigtigt bud. De nye nedskrivningsprincipper påtvang pengeinstitutterne til, at tilbageføre hensættelser og gjorde det samtidig umuligt for pengeinstitutterne at nedskrive tab de efterfølgende år i lige så høj grad som før 2005. Generelle indikationer som eksempelvis det anstrengte boligmarked i USA var ikke grundlag nok for, at nedskrivninger kunne foretages i årene op til krisen. De tidligere regler for hensættelse til tab på udlån havde højst sandsynligt betydet en stigende hensættelses- og nedskrivningskonto i denne omtalte periode.

Det kan derfor med stor sandsynlighed konkluderes, at ændringen til den internationale måde at nedskrive på har kostet banksektoren en stor del af den buffer, som ellers havde udgjort omkring 35-40 mia.kr. som tidligere nævnt. I 2007 udgjorde bufferen i stedet 14,6 mia.kr., hvilket, givet at ovenstående antagelser er retvisende, svarer til, at sektoren har mistet omkring 20-25 mia.kr. grundet de nye nedskrivningsregler. Det er et betydeligt beløb, som kan have haft stor betydning for pengeinstitutternes økonomiske styrke. I samme periode fra 2005 til 2007 faldt solvensen, så den tabte buffer blev ikke bakket op af et stigende solvenskrav. Dette er i høj grad på grund af Basel II men ligeledes den store ekspansion, som afspejles tydeligt i den store udlånsvækst.

Ultimativt blev de internationale regnskabsstandarder og ændringen af regnskabsprincippet for hensættelser og nedskrivninger pålagt fra international side i form af en EU direktiv, og der var dermed ikke nogen valgfrihed i forhold til at gennemføre

ændringerne. Måden hvorpå Finanstilsynet håndterede og fortolkede reglerne kan fortsat diskuteres. Pengeinstitutterne blev tæt fulgt af Finanstilsynet og mange af pengeinstitutterne, fik besked på at tilbageføre større beløb, end de selv havde beregnet. Denne stringente handlemåde kan i bakspejlet ses som uhensigtsmæssig, men i sidste ende handler det om, at der i mange pengeinstitutter blev ført strategier, som ikke sikrede dem mod en international finanskrisse.

Ovenstående alternative analyser illustrerer imidlertid, at indførelsen af de ændrede regnskabsprincipper har stillet pengeinstitutterne væsentlig ringere, og at den havde en markant effekt.

3.4 Effekten af ændringerne af regnskabsreglerne i 2005 ud fra interviews

I dette her afsnit, skulle jeg have interview med en række direktører i de danske banker, Finansiell Stabilitet, Finanstilsynet og Nationalbanken. Det har vist sig at være en svær opgave, pga. flere punkter. Generelt har det været et spørgsmål om, at de ikke har mulighed for at udtale sig om mange af de spørgsmål, som jeg gerne ville have svar på, idet nogle af spørgsmålene går tæt på hvad direktørerne må udtale sig om. Desuden ønskede de ikke at afsløre noget som de konkurrerende virksomheder ville kunne bruge til deres fordel.

De forskellige direktører i danske finanssektor oplyste også at de havde frygteligt travlt i denne periode, hvorfor de ikke havde de nødvendige ressourcer, som skulle til for at kunne besvare spørgeskemaet på tilfredsstillende vis.

Jeg har valgt at vedlægge mit spørgeskema for at fremvise, hvad jeg gerne ville have lavet en analyse af, og se hvor bankdirektørerne skiller sig ud fra de direktører som skal sikre et stabilt pengemarked i Danmark.

Meningen med spørgsmålene var at få et overblik over hvad direktørerne mener, at regnskabs og kapitaldækningsregel ændringerne har haft af indvirkning på pengeinstitutternes og Danmarks økonomiske situation. Derudover ville jeg gerne have direktørerne til at tage stilling til hvad de tror, kan være med til at danskerne får en stabil finansielsektor i Danmark. Yderligere ville jeg gerne have frem hvad direktørerne mener om de nuværende forslag for regnskabsprincipper og kapitaldækningsregler.

Interviewskema:

1. Hvordan har du i dit job arbejdet med regler vedrørende hensættelser og nedskrivninger til tab på udlån?

Regnskabsregler hensættelser og nedskrivninger

2. Ændring af regnskabsregler til IFRS: hvordan har det rent praktisk ændret fremgangsmåden for at hensætte og nedskrive?
3. Eksempler fra virkeligheden? En hensættelse/ en nedskrivning?
4. Hvilke fordele ser du ved den "gamle danske" måde at hensætte på (A- og B hensættelser)?
 - a. Hvilke ulemper har den?
5. Havde du/i gjort jer nogen tanker inden implementeringen omkring hvad den ville betyde for bankernes stabilitet?
6. Hvilke fordele ser du ved den nuværende måde at nedskrive på?
 - a. Og hvilke ulemper har den?
7. Oplever du at ændringen af regnskabsprincipper har haft en betydning for de danske banker under finanskrisen?
 - a. Hvordan mener du i så fald at det har påvirket dem?
8. Er du af den opfattelse at der nu er sket "en opblødning" af reglerne for hvornår man må nedskrive i forhold til da finanskrisen var på sit højeste?
9. Er du bekendt med de ændringsforslag som er under udarbejdelse af EU-kommissionen? *Udkastet indeholder forslag til principper for måling af finansielle instrumenter til amortiseret kostpris, herunder en ny model for nedskrivninger på udlån, der tager udgangspunkt i forventede tab (expected loss-model).*
 - a. Hvordan vil du tro det kommer til at påvirke pengeinstitutterne stabilitet fremover

Kapitaldækningsregler

10. Hvordan har kapitaldækningskravene ændret sig fra 2002 og frem til nu?
11. Kapitalkrav, hvordan opgøres det? fordeling/opgørelse af aktivsiden ud fra risikovægtning. Indberette til Finanstilsynet (solvenskrav).
12. Er du bekendt med det nye forslag til en ændring af kapitalkravsdirektivet, som udarbejdes af EU-kommissionen? *Opbygge hensættelser i gode tider og når en lavkonjunktur rammer har pengeinstitutterne en stødepude til at dække ikke-forventede tab.*
 - a. Hvilken betydning tror du at det vil have for bankernes stabilitet fremover?
13. Sammenhæng mellem kapitaldækningskrav og nuværende nedskrivningsregler (hvordan komplementerer de hinanden)? (kompensation)

Generelt

14. Gennemsigtighed i regnskaber? Er det mere eller mindre gennemsigtigt nu at "læse" bankens sundhed ud fra regnskabet? For regnskabslæser.
15. Kan du forklare hvad Stress-test går ud på?
 - a. Hvad kan de bruges til?
16. Ændringerne af regnskabsregler, har de haft en påvirkning af egenkapitalens forrentning?
17. *Overskud/egenkapital = Egenkapitalens forrentning. Banken ser ikke længere så rentable ud, hvorfor de kan risikere at få færre investorer.*
18. Hvilken rolle mener du at Finanstilsynet har spillet i forhold til at få gennemført og implementeret de nye IFRS-standarder og nye kapitaldækningskrav? *Finanstilsynet*

er interesseret i, at bankerne overlever. Vil have høje hensættelser.

19. Forskellen mellem store og lokale pengeinstitutters modeller for hensættelser/
nedskrivninger?

20. Forskellen mellem gruppevise hensættelser før og efter nye regler? Fx Bolig,
landbrug

a. Konjunkturhensættelse?

4 Del IV

4.1 Konklusion

Implementering af de ændrede regnskabs principper for opgørelse af nedskrivninger til tab på udlån i 2005 resulterede i en stærk reduktion i pengeinstitutsektorens hensættelseskonto. Denne såkaldte hensættelseskonto havde før i tiden tjent, som en ekstra buffer eller en skjult reserve.

Fra 2004 og frem til 2007 blev denne kapitalbuffer reduceret med ca. 15,6 mia.kr., hvilket svarer til mere end en halvering. Dette indhug i pengeinstitutternes kapitalbuffer har alt andet lige givet pengeinstitutterne dårligere forudsætninger for at komme helskindet gennem den finansielle krise, som for alvor indtraf i efteråret 2008.

Sektoren havde nydt godt af den lange periode med højkonjunktur og de årlige overskud i pengeinstitutterne blev større og større frem til 2006. I 2007 præsenterede pengeinstitutterne ligeledes flotte resultater, hvorefter 2008 gav røde tal på bundlinjen.

De gode resultater og den imponerende indtjeningsevne havde ligeledes givet sektoren mod og villighed til ekspansion og det samlede udlån steg drastisk. Fra 2001 og frem til 2008 var udlånet for hele branchen steget med næsten 300 %. Samtidig var der faldende nedskrivninger, hvilket resulterede i at nedskrivninger i procent af udlån var faldende og udgjorde i 2007 under 1 %.

Fra 2003 til 2006 blev der observeret særlig gode forrentningsprocenter af pengeinstitutternes egenkapital, som lå på omkring 20 % årligt. Det er flotte afkast, som gør pengeinstitutternes aktier til gunstige investeringsobjekter, men dette store fokus på forrentningen har også en bagside. Incitamentet i at minimere pengeinstitutternes egenkapital for, at opnå højere procentvise afkast er problematisk i det tilfælde, at det går ud over pengeinstitutternes stabilitet. Reduceringen af pengeinstitutsektorens tidligere ekstra reserve blev ikke opvejet af en højere solvens.

Fra 2005 til 2007 faldt solvensprocenten til 12,3 %, hvilket er den laveste sats i en lang periode. Faldet heri skyldes primært den høje udlånsvækst og implementeringen af Basel II, som omhandler kapitaldækningsreglerne. Effekten af Basel II var en lempelse af

kapitalkravsområdet, hvilket i høj grad er foruroligende for en sektor, som i forvejen var blevet pålagt, at tilbageføre store summer fra deres reserver. Godt nok er pengeinstitutternes egenkapital steget over den analyserede årrække, men stigningen i udlån har været større, hvilket afspejles i en forhøjet gearing i sektoren frem til krisens indtraf.

Der blev udbetalt store beløb i udbytte til aktionærene helt frem til 2008, hvor der paradoksalt blev udbetalt 9,5 mia.kr. Disse udbytter blev udbetalt til aktionærene efter deres og ledelsens ønske.

Analyserne af de opstillede alternativer gav et indblik i, at ændringen af regnskabsregler i 2005 uden tvivl har haft en betydning for pengeinstitutternes stabilitet under finanskrisen. Beløbene, som er blevet udbetalt grundet ændringer i regnskabs principper, er store og ikke uden betydning, der er tale om beløb i milliardklassen.

Ultimativt er den afgørende faktor for pengeinstitutternes seneste krise dog, at de enkelte pengeinstitutter ikke har formået, at sikre sig økonomisk mod fremtidige tab. Ændringen af måden, hvorpå pengeinstitutterne nedskriver på, har uden tvivl haft en betydning for sektorens situation. Pengeinstitutternes måde at implementere på, krævede en holdningsændring, både hvordan de foretog nedskrivninger og hensættelserne.

Det var et farligt regelsæt at implementere på toppen af en højkonjunktur, men i sidste ende bærer pengeinstitutterne naturligvis selv det endelige ansvar. Pengeinstitutterne burde sammen med Finanstilsynet, have set advarselslamperne blinke og have kompenseret for de lavere akkumulerede nedskrivninger ved, at forhøje deres krav til kapitalen og lade konkurrencen om investors midler ligge. Dette var imidlertid ikke tilfældet, da der på samme tid blev indført regler på kapitaldækningsområdet, som kun sænkede kravene til solvensen. De regulerende myndigheder udsendte således signaler omkring lempelser af den økonomiske ballast og styrke.

Via interviews var det meningen at få klarhed omkring, de kommende forslag vedrørende regnskabsprincipperne og kapitaldækningsreglerne, samt få klarhed over, hvad de forskellige organer i Danmark mener, ville ske med den danske pengeinstitutsektor. Dette var dog desværre ikke muligt, på grund af manglende ressourcer fra respondenterne til, at besvare de spørgsmål jeg havde forberedt. De var derudover presset på deres tid, for

netop selv, at få afklaret hvad regelændringerne ville få af betydning for dem, samt hvad det netop ville betyde i kroner og øre for deres virksomheder.

4.2 Perspektivering

Ændringen af regnskabsprincippet for nedskrivningsreglerne samt ændringerne af kapitaldækningskravene, som blev gennemført op til finanskrisen frembrud i 2008, har uden tvivl påvirket de danske pengeinstitutter. Det er derfor meget interessant at følge debatten om de fremtidige tiltag og reguleringer på området.

Krisen har talt sit tydelige sprog, og der er derfor bred enighed fra alle interessanter om, at der både i Danmark, men også på internationalt plan, bør foretages ændringer på disse områder, så pengeinstitutterne står bedre rustet fremover. Som det ser ud nu, er der bred opbakning om, at de tiltag, som skal foretages, skal gå i retningen mod at give pengeinstitutterne en større økonomisk ballast ved på den ene eller anden måde at lade nedskrivningerne kunne falde tidligere end de nuværende regler tillader, samt eventuelt regulere kapitaldækningskravene. Hvordan udfaldet af arbejdet med udformning af nye regler bliver, er ikke sikkert på nuværende tidspunkt, men det bliver spændende at følge med i fremover.

Hvis der havde været tid og mulighed for at udvide afgangprojektet, kunne det have været interessant at kigge på følgende:

- Sammenligne denne krise med øvrige historiske kriser, bl.a. krakket i 1930'erne
- Sammenligne den danske krise, med kriserne i Europa
- Hvilken type udlån de krakkede pengeinstitutter har haft
- Bankdirektørernes incitamentsaflynninger i krakkede og ikke krakkede pengeinstitutter

6.0 Litteraturliste

Bøger:

Erling, O. Jens: "Årsrapport – teori og regulering"

KPMG, "Finans", februar 2005 nr. 22

Andersen, Ib "Den Skinbarlige Virkelighed", 2006

Artikler:

Jyllands-Posten | 03.08.2006 | Erhverv og Økonomi | Side 1 | 500 ord | artikel-id: e06eb428

Epn | 19.04.2011 | Rekordmange tomme boliger | Af MORTEN JOHNSEN

Business | 5.2.2009 | Danske Bank går med i bankpakke II | Af HANNE ARENTOFT

Publikationer og rapporter:

Danmarks Nationalbank, "Finansiell stabilitet 2008".

[http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-2009/MU-2009-
pengeinstitutter.aspx](http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-2009/MU-2009-
pengeinstitutter.aspx)

[http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-2008/MU-2008-
pengeinstitutter.aspx](http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-2008/MU-2008-
pengeinstitutter.aspx)

[http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-
2007/Markedsudvikling-2007-pengeinstitutter.aspx](http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-
2007/Markedsudvikling-2007-pengeinstitutter.aspx)

[http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-
2006/Markedsudvikling-2006-pengeinstitutter.aspx](http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-
2006/Markedsudvikling-2006-pengeinstitutter.aspx)

[http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-
2005/Markedsudviklingen-i-2005-for-realkredit.aspx](http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-
2005/Markedsudviklingen-i-2005-for-realkredit.aspx)

[http://www.finstilsynet.dk/da/Nyhedscenter/Pressemeddelelser/Arkiv-PM/Presse-
2005/Markedsudviklingen-i-2004-for-pengeinsti.aspx](http://www.finstilsynet.dk/da/Nyhedscenter/Pressemeddelelser/Arkiv-PM/Presse-
2005/Markedsudviklingen-i-2004-for-pengeinsti.aspx)

[http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-2003-og-
for/Markedsudviklingen-i-2003-for-pengeinstitutter.aspx](http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-2003-og-
for/Markedsudviklingen-i-2003-for-pengeinstitutter.aspx)

[http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-2003-og-
for/Markedsudviklingen-i-2002-for-realkredit.aspx](http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-2003-og-
for/Markedsudviklingen-i-2002-for-realkredit.aspx)

[http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-2003-og-
for/Markedsudviklingen-i-2001-for-pengeinstitutter.aspx](http://www.finstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-2003-og-
for/Markedsudviklingen-i-2001-for-pengeinstitutter.aspx)

Lovgivning

Bank og sparekasseloven med kommentar

Lovbekendtgørelse 90 af 3. februar 2005

Internet:

http://da.wikipedia.org/wiki/%C3%98konomisk_boble

<http://www.nationalbanken.dk/>

<http://ec.europa.eu>

<http://www.finanstilsynet.dk>

<http://www.danskebank.com>

<https://www.deloitte.com>

<http://www.ifrs.org>

<http://www.iasplus.com>

<http://www.bis.org>